

М. КОЛЯНКОВСЬКИЙ

КОРОТКИЙ
ПОРАДНИК

М. КОЛЯНКОВСЬКИЙ

ЯК ПИСАТИ ЛИСТИ ?

КОРОТКИЙ ПОРАДНИК

Видання
Першої Української Друкарні у Франції
Париж 1955

Всі права застережені

**Накладом
Української Національної Єдності у Франції**

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ЗОВНІШНЯ ФОРМА ЛИСТА

Вибираючись до когось у відвідини, ми миємося, чепуримося й одягаємо святкове вбрання. І що вища й поважніша особа, кого маємо відвідати, то більше уваги приділяємо нашому зверхньому виглядові. Те саме є і з листом, що його висилаємо. Йому також не годиться стати перед любою й шанованою нами особою в брудній, поплямленій та пошарпаній свитині, з кострубатою чуприною нашого недбайливого письма.

Діставшись у руки адресата, наш лист передасть йому не лише зміст написаних слів, а свідчитиме про глибину нашої до нього пошани.

Пишучи листа, це завжди треба мати на увазі.

Папір. — Добре мати в себе бодай два роди листового паперу: один — для листування з нашими знайомими, друзями та ріднею, і другий — для кореспонденції з поважнішими особами. В ніякому разі це не може бути картка, вирвана з шкільного зшитка, що її так залюбки в нас уживають листуючись. Адже ми дозволяємо собі, навіть серед найбільших нестатків, на чимало зайвих дрібничок, то можемо й купити раз на рік пакедик доброго листового паперу.

Найрадше вживаймо білого паперу, особливо в листуванні з поважнішими людьми. Можна також вживати інших, не надто різючих кольорів. Рожевої барви папір ще й досі вживається в листуванні поміж моло-

дими, закоханими людьми; то ж смішно буде, якщо на рожевому папері напишемо листа, наприклад, до податкового уряду.

Папір має бути настільки добрий, щоб атрамент на ньому не розпливався, як на бібулі, та не псував загального чепурного вигляду. Він не може бути дуже грубий, ані теж надто тоненький, бібулковий. Лише для листів, висиланих авіапоштою, з ощадности вживають тоншого й легшого паперу. Але й тут слід подбати, щоб цей папір був непоганої якості.

Стандартний формат листового паперу в різних країнах буває різний: залежно від стандартного формату ковертів. Колись, великі розміром листи були ознакою бундючності, а маленькі — скромности тих, що їх висилали. Як завжди, найкращою є золота середина, тобто — треба вживати середнього формату папір і коверти.

Особи, що втратили когось із близьких, повідомляючи про цю втрату, можуть уживати білого паперу з чорною обвідкою, що його вкладається у такий же, чорним обрамований, коверт. Це прийнялось скрізь на Заході, де ширина чорного обрамування свідчить про глибину жалоби.

Олівець чи атрамент? — Лист має бути писаний атраментом. Коли ж, у виняткових випадках (наприклад, у дорозі), пишемо до когось листа олівцем, ми повинні в тому ж листі за це попросити вибачення.

Атрамент має бути добрий, а не розведений водою хемічний олівець. Також треба, щоб перо якнайменше було схоже на курячу лапу.

Пишучи листа, також не годиться вживати так званих, «вічних» олівців (щось посереднє між хемічним олівцем і вічною ручкою), бо написане зтирається, й лист буває нечиткий та поплямлений.

Машинопис. — Чи можна писати листа на машинці? Ще донедавна це вважалося за нечемність. Але тепер уже стало звичайним писати листи на машинці навіть до вищих особистостей. Бо ж такого листа легше чита-

ти, й він чистіше та краще виглядає, ніж найдбайливіший краснопис. Це дає також вигоду, особливо у важливішій кореспонденції, залишити собі одну чи більше копій.

Все таки, щоб надати листові, писаному на машинці, більше інтимности та виявити адресатові більше уважливости, треба на кінці листа не тільки підписатися, але й написати власноручно кілька слів, наприклад, — «Вам щиро відданий». Це надає листові більше тепла. Також з тієї причини, ще й тепер належить до доброго тону писати кондоленційні листи (тобто листи з висловами співчуття з приводу чиеїсь смерти) власноручно, а не на машинці.

Лист, писаний власноручно визначною особою (наприклад, єпископом, кардиналом, міністром тощо), є висловом особливого віддання й пошани до адресата.

Уклад листа. — Лист треба починати, залишаючи незаписаною угорі приблизно третю частину довжини листового паперу. З лівого боку треба залишити білого найменше півтора сантиметра завширшки. В листах до визначних осіб цей берег (маргінес) має бути шириною три сантиметри.

Повним виявом неуважливости є записувати залишені береги та вільну горішню частину листа нашими додатковими заввагами. Тоді вже куди краще, зовсім не залишати маргінесів.

Якщо пишемо на дволистковому папері недовгого листа (наприклад, на дві сторінки), тоді слід з першої сторінки перейти на третю, щоб не залишати другого листка зовсім незаписаним. Але, коли залишено чистою другу сторінку, вже ніяк не годиться вертатися на неї з четвертої. Отже, наперед треба розрахувати довжину листа й до цього достосувати уклад.

Пунктуація. — Якщо ми трохи ознайомлені з граматиною української мови, то не забуваймо ставити в листі розділові знаки: крапку (.), протинку (,) та знаки наведення (« »)... Це належить до доброї форми листа. Лист з доброю пунктуацією легко читати, до того

ж, ставлячи, де треба, відповідні знаки, ми уникаємо прикрих непорозумінь. Бо ж одна протинка не раз змінє значення цілого речення.

Та, коли не знаємо, де який знак ставити, тоді вже краще не ставити його зовсім. Бо вийде, як з тим війтом, що дав оголошення: «Панове худоба, здихає війт, забороняє їсти м'ясо.»

Скорочення. — Є основна засада — не вживати ніяких скорочень у безпосередньому звертанню. Ніколи не слід писати в листі, наприклад: «Шан. Пане!», а завжди треба писати ціле: «Шановний Пане»; не годиться також писати: «П. Березовський», а треба писати: «Пане Березовський»; не личить писати — «Пане Д-ре», замість повного — «Пане Докторе!»

У деяких чужих мовах, наприклад, французькій чи англійській, в адресі на конверті дозволено скорочувати: Пан, Пані, Панна (Mr, Mme, Mrs, Mlle), в українському листуванні — це є проти звичаю. В нас дозволено дещо скоротити тільки при більшому нагромадженні титулів, наприклад: «Вельмишановний Пан Професор Д-р Щербина». В самому ж листі, в цьому випадку, треба вживати тільки одного титулу: «Вельмишановний Пане Професоре!», або: «Вельмишановний Пане Докторе!».

Скорочень можна вживати тільки загально вживаних, таких як: напр. (наприклад), і т. д. (і так далі), і. т. ін. (і таке інше)... Але й тут треба завжди мати на увазі, чи той, до кого ми пишемо, розуміється на цих скороченнях.

Вживання чужих слів. — Як і в розмові, чужих слів можна вживати в листі тільки тоді, коли ми певні, що адресат їх розуміє. І просто нечемно вживати, наприклад, латинських слів чи приказок, пишучи до людини, яка ніколи не вчилася латинської мови. Так само, коли пишемо з Франції до знайомого в Америку, не домішуймо французьких слів, бо подумаймо, скільки ми мали б мороки, якби той наш приятель відписав

нам, частуючи своєю американсько-українською саламахою..

Дата. — На кожному листі треба зазначити день його написання. Це особливо має важливе значення в діловій кореспонденції, де часто є вирішним не день одержання листа, а дата, коли його написано. Дату ставлять або на початку листа, вгорі, по правому боці, або при кінці, після підпису. Звичайно ставиться її на початку.

Пишучи дату, чемніше писати місяць словами, а не цифрою, наприклад: 6 травня 1953 року, а не 6. V. 1953.

Підпис. — У сучасному житті є практично мати читкий підпис, що його кожний легко відчитає. Коли ж у когось підпис нерозбірний, а листа пишеться до людини незнайомої, тоді в дужках треба написати друком чи краснописом своє ім'я та прізвище. Також, пишучи на машинці, прийнято, після власноручного підпису, в дужках надрукувати своє ім'я та прізвище. Залишати лист із самим тільки друкованим підписом, без власноручного, є нечемно.

На урядових письмах треба підписуватися повним ім'ям і прізвищем.

У західніх народів, наприклад, у французів, жінки, підписуючись, пишуть тільки першу букву свого імені, а по ньому повне ім'я та прізвище свого чоловіка. Приміром, Марія, дружина П'єра Паскаля, підпишеться: Mme M. Pierre Pascal. У нас цього звичаю нема.

Post scriptum (Пост Скріптур). — Це латинські слова, що в українському перекладі означають «опісля написане». Ними (звичайно скорочено — P. S.) позначається вже після підпису додану завагу. Це скорочення можна писати й українськими літерами П. С.

У «Пост Скріптур-і» можна додати щось, про що ми дізналися вже по написанні листа. Наприклад, ми одержали якусь нову вістку, і про неї також хочемо повідомити. Натомість, не годиться дописувати там

чогось, що ми просто з неувважності пропустили в листі.

Деякі особи, дуже часто жінки, постійно пишуть у Пост Скриптур-і якраз про найважливіші справи. Це вада, що її слід позбутися. Зміст листа треба завжди наперед обдумати.

Коверт. — Коверт має бути того самого кольору, що й папір, а також достосований до нього розміром (тобто листовий папір має в ньому вміщуватися звичайно складений, а не погнутий на всі боки). Для урядової кореспонденції, що її пишемо на канцелярійному папері, вживається відповідних канцелярійних ковертів.

Адресу треба писати дбайливо й чітко, щоб не мав з нею клопоту поштовий уряд. Горішня частина коверту (приблизно одна третя довжини) має бути залишена вільною, щоб було де приліпити поштову марку.

У нас є звичай писати на коверті повний титул особи, що до неї адресуємо. На Заході вже цього нема, й тут не вважають за образ, коли написати докторові чи професорові просто: Месьє, Містер або Гер. Лиш духовним особам пишеться повні титули.

На адресі має бути подано: ім'я та прізвище адресата, місцевість, вулиця й число дому, поштовий уряд, департамент (в Англії — графство, в США — штат, в Канаді й інших державах — провінція) і країна. В більших містах (Париж, Ліон, Лондон, Відень, Берлін, Нью-Йорк, Чікаго і т. д.) треба ще й зазначити дільницю.

На кожному коверті треба також подати свою адресу. Можливо, що той, кому пишемо, не захоче прийняти нашого листа, або він виїхав, і тоді поштовий уряд, не знайшовши адресата, — мусить листа повернути надавцеві. Свою адресу можна подавати або нагорі, по лівому боці, над адресою адресата, або на відворотній стороні. Добре є також подавати свою адресу всередині, на листі. Бо часто буває, що хтось, відкривши листа, знищить коверт й опісля не знає, на яку адресу відписати.

Пишучи свою адресу, подаваймо місцевість, вулицю й число, в тому порядку, що усталився в тій країні, де живемо, — щоб наш знайомий, відписуючи нам, також правильно писав. Бо, наприклад, у Німеччині пишеться наперед назву місцевости, опісля вулицю, а опісля число; у Франції ж навпаки — число, вулицю й тоді місцевість. Це, здавалося б, дрібниця, але поштовим урядам, що мають тисячі листів і звикли бачити для них найважливіше все на тому самому місці, таке переплутування завдає чимало зайвого клопоту, може бути причиною помилок, а також припізнити доручення листа.

Лист чи картка (листівка)? — Листівку, неілюстровану, можемо писати тільки до рідні та дуже близьких знайомих. Натомість ілюстровану картку можемо писати до всіх. Дістати таку картку від когось, що перебуває у нам невідомих сторонах, це навіть дуже мило. І ми, подорожуючи, ніколи не забуваймо зробити приємність нашим друзям, висилаючи їм привіт на картках з гарними краєвидами.

Чемніше буде, якщо до шанованих нами осіб вишлемо ілюстровану картку в коверті.

Телеграма. — Телеграми висилаємо у дуже важливих наглих випадках. Також є звичай висилати гратуляційні (вітальні) та кондоленційні (жалобні) телеграми. Їхні зразки подамо на відповідних місцях.

Висилаючи телеграму, дуже докладно обдумаємо її зміст, маючи на увазі не лиш висоту поштової оплати, але й почування тих, що її дістануть. Особливо треба бути обережним, шлючи телеграму людям старшим і нервовим, що мають багато клопотів і вже наставлені діставати найгірші вістки. Бо скільки ж то бувало випадків, що людина, діставши телеграму, вмирала на серцевий удар! Тож не можна, коли захворіє, наприклад, собачка, слати чоловікові телеграму: «Приїжджай негайно!», якщо він, крім собачки, залишив ще вдома дитину й хвору на серце матір.

Звичайно, все залежить від обставин, отже, інший підхід треба мати до старенької німечної бабусі, а інший до купця, що дістає щодня десятки телеграм про біржеві курси.

Візитова картка. — Її можна вислати знайомим, пишучи на другій стороні кілька слів поздоровлення з народинами, чи співчуття з приводу смерти (в цих випадках, є сердечніше написати листа). Також можна переслати свою візитівку, поручаючи комусь якусь особу або справу.

Візитівка має бути скромна. На ній треба подати ім'я й прізвище, звання, адресу й телефон. Наприклад, Д-р Іван Гармаш, доцент Українського Вільного Університету, Мюнхен, Ульмерштрассе 28, тел. 43-56, — або Д-р Василь Кіналь, директор Університетської Клініки, Львів, вул. Личаківська 84, тел. 356., — або Микола Березняк, журналіст, Київ, Хрещатик 55/1 і т. д. Смішно, коли хтось вичислює на візитовій картці всі свої титули. Ще гірше, коли подає титули, яких не має.

Жіноча візитівка буває менша розміром. На Заході так водиться, що жінка, яка не працює самостійно, не подає на візитовій картці своєї адреси й свого числа телефона. Також не подає адреси заміжня жінка.

Лист «через чемність». — У Західній Україні інколи слали листа «через чемність», тобто не поштою, а через когось. Добре було б користуватися цим звичаєм тільки справді у надзвичайних випадках, наприклад, коли не знаємо адреси або коли маємо якусь невідкладну справу. Але годі надуживати «чемности», щоб тільки заощадити собі поштові оплати. Бо то в нас буває, що, довідавшись про мандрівку знайомого до Парижу, люди навантажують цього мандрівника-щасливця численними листами на різні адреси. Коли б той бідолаха хотів їх особисто доручити, мусів би згаяти цілий день і витратити багато грошей. У таких випадках, людина обтяжена чемністю, звичайно купує марки за свої гроші й висилає листи поштою.

Таємниця листа. — Лист і його зміст є приватною власністю. Тому, в ніякому разі, не можна читати чужого листа без дозволу його власника. Переданий через нас незапечатаний лист, треба негайно заклеїти. Порушення таємниці листування є одним з основних прогріхів проти чемности. Церква вважає це навіть гріхом. Адресатові, що дістав листа, також не вільно використовувати його для прилюдного вжитку чи публікувати в пресі, без дозволу того, хто його писав (очевидно, якщо це може пошкодити надавцеві чи третім особам).

Відкритий лист. — Це форма публікації, писана на зразок листа. З особистим листуванням вона не має нічого спільного.

Марка. — Марку треба наліпити на коверті — в правому горішньому куточку — старанно, рівненько.

Маркуючи листа, треба все перевірити, чи ми його досить оплатили. Оплата листів, особливо авіапоштою, що скрізь є досить висока, ще більше зростає, коли переступити приписану вагу. Не раз дещо грубший папір чи коверт відчутно підвищують оплату. Про це треба завжди пам'ятати, щоб своїм листом, замість приємности, не зробити прикрости адресатові. Нам самим вже траплялося, що треба було гірко доплачувати за святочні поздоровлення з Америки. Цю гіркість можна легко зрозуміти, коли зважити, що інколи викладені на поштову доплату гроші бувають останніми.

Коли пишемо до когось незнайомого чи мало знайомого в діловій справі й бажаємо мати відповідь, мусимо в наш лист вкласти поштову марку. З правила, треба також долучати поштову марку, кореспондуючи з будь-якими товариствами, організаціями чи видавництвами. Якщо просимо про полегодження якоїсь справи, мусимо також виявити готовість повернути всі витрачені на нашу справу кошти.

ЗВЕРНЕННЯ Й ЗАКІНЧЕННЯ ЛИСТА *)

Листи до батьків (родичів з.-у.). — До батьків звичайно звертаємося: **Найдорожчі Батьки!**, **Найдорожчі Родичі!** (з.-у.), **Найдорожчий Батьку!**, **Найдорожчий Тату!**, **Найдорожча моя Мамусю!**

Кінчаємо листа: **Цілую Вас ніжно, Ваш щиро люблячий син (Ваша щиро любляча доня). Цілую Ваші руки (з.-у.)...**

До наших близьких пишемо: **Найдорожчий, або Дорогенький, або Дорогий, або Любий (Брате, Сестро, Дядьку, Вуйку (з.-у.), Тето (з.-у.) — чи здрібіло: Братчику, Сестричко, Тіточко, Теточко (з.-у.), Бабусю, Дідусю).** Листа закінчуємо, як і до батьків: **Цілую Вас, Ваш люблячий..., — або цілую Ваші руки (коли це тітка, дядько, дідусь чи бабуся) Ваш щиро люблячий...**

Батьки пишуть до дітей: Мій Найдорожчий Сину! (Наш Найдорожчий Сину!, **Моя Найдорожча Доню!**, **Моя Найдорожча Дитино (Дитинко)!**, **Наш Найдорожчий Остапе!**

Подруги чи наречені пишуть: Мій Любий!, Моя Кохана!, Мій Найлюбіший!, Моя Найдорожча!

Молоді, дівчина або хлопець, пишуть одне до одного, звертаючись самим іменем: Романе!, або сердечнішим: Дорогий чи Дорогенький Романе! Марійко, або Дорога чи Дорогенька Марійко!

---

*) Звернення прийняті тільки на зах. українських землях зазначаємо, подаючи в дужках (з.-у.)

Приятелі й близькі звайомі пишуть: Дорогий! чи — Дорогі!, також Дорогий Друже!, Дорогі Друзі!

Лист кінчається, залежно від близькості взаємин: Цілую Тебе (Вас), Сердечно Вас (Тебе) вітаю або тільки: Широ (щиренько) Вас (Тебе) здоровлю (з.-у.) Ваш (Твій)...

До чужих, заприязнених з нами людей, звертаємось: Шановні й Дорогі, чи Вельмишановні й Дорогі!

До зовсім чужих пишемо: Шановний чи Вельмишановний Пане!, або Поважаний чи Високоповажаний Пане! — У Західній Україні був ще поширений науковий чи професійний титул: Докторе!, Професоре!, Інженере!, Редакторе!, Директоре!, Генерале!...

Проте в цьому титулуванні треба вистерігатися будь-яких переборщень і не величати підстаршину полковником або якогось помічника секретаря — редактором. Ще більше треба вистерігатися надавати наукових титулів (доктора, інженера, професора) тим, хто їх не має. Дарма, що це потурає дурним амбіціям, але збоку воно виглядає смішно й неповажно. Написати комусь: Шановний Пане!, чи Вельмишановна Пані!, не додаючи: Інженере, чи Докторова! — це ніяк не образливо, навіть, якщо комусь титул інженера чи доктора прислуговує. В інших народів пишеться просто: Пане, чи Пані! — і це не вважається за якусь нечемність.

У нас, за винятком західньо-українських земель, є ще звичай називати ближчих по батькові: Софіє Дмитрівно!, Остапе Івановичу! Для всіх, що змалку звикли до такого звертання, видається надто чужим і холодним, коли хтось звертається до них, називаючи саме тільки їхнє прізвище, наприклад, Пане Чикаленко! (в західніх народів навпаки, звертатися на прізвище є зовсім чемно, натомість на саме ім'я — надто по-пані-братському, що годиться тільки в родинному колі).

Закінчуємо листи до чужих осіб: Залишаємося з пошаною..., або: Залишаюся з глибокою пошаною... Для підкреслення сердечности взаємин можна ще перед

підписом додати: Ваш..., або Вам відданий..., або: Вам щиро вдячний (коли йдеться про особу, що стала нам у пригоді або зробила якусь послугу).

Найскладніше є звернення до духовних осіб. У церковних колах (особливо католицьких) збереглися всі відтинки й зрізничковання в титулах. Заки подамо тут з них найважливіші, хочемо заважити, що листа до священика все треба починати привітом: Слава Ісусу Христу! (в різдвяний час: Христос Рождається!, а в великодній: Христос Воскрес!). Між іншим, у Західній Україні був гарний звичай навіть світські листи починати привітом «Слава Ісусу Христу». Варто б цього звичаю й на чужині дотримуватися.

Титул священика світського в українців-католиків є Всечесніший. Отже, пишучи листа, пишемо: Всечесніший Отче! Якщо цей священик є нашим парохом (священиком нашої округи), тоді пишемо: Всечесніший Отче Пароху! Якщо він має науковий титул доктора, тоді можемо звертатися до нього: Всечесніший Отче Докторе!, або, як усталено останньо: Всесвітліший Отче Докторе! Якщо цей священик має наданий церковною владою титул радника чи крилошанина, тоді пишемо: Високопреподобний Отче Раднику (Крилошанине). Те саме, коли священик має титул декана.

Вищим духовним чинам: мітратові, генеральному вікарієві єпископа тощо, прислуговує титул Всесвітліший, і Високопреподобний, отже, пишемо: Всесвітліший і Високопреподобний Отче Мітрате!, Всесвітліший і Високопреподобний Отче Генеральний Вікаріє!

Титул монаха є Преподобний. Якщо він є священиком, тоді пишеться: Преподобний Отче! Коли ж тільки братчиком, тоді: Преподобний Брате! (до монахині: Преподобна Сестро!). Якщо монах займає уряд ігумена чи архимандрита, тоді має титул Високопреподобний, і в листі його величаємо: Високопреподобний Отче Ігумене (Архимандрите)!

Українські православні священики аж до протоєрея мають, за звичаєм, титул Преподобний, а від протоєрея до єпископа — Високопреподобний.

Єпископ має титул Преосвященного (в православних: Преосвященнішого), а також Ексцеленції. Отже, до єпископа пишемо: Ваша Ексцеленціє!, або: Ваше Преосвященство! На коверті адресуємо: Їх Ексцеленція Преосвященний Кир... (ім'я) (Кир — титул, запозичений з грецької мови, це те саме, що по-нашому пан, і його пишеться перед іменем кожного єпископа). У православних, замість «Кир» пишуть звичайно «Владика».

Титул архієпископа чи особливо відзначеного єпископа (наприклад, Апостольський Візитатор, Римський Граф тощо) є Високопреосвященний і також Ексцеленція, отже, пишемо: Їх Ексцеленція Високопреосвященний Кир... Такий самий є титул Митрополита (у православних: Високопреосвященніший або й Блаженніший, якщо цей титул йому надасть Синод).

У західно-європейських мовах всі єпископи й архієпископи, аж до Папських Нунціїв, мають титул Ексцеленція, або ще простіше: Монсенйор (після цього ім'я й прізвище, і його уряд, наприклад: Монсенйор Фельтен, архієпископ Парижу). Кардинал має титул Емінінції. В листі пишемо: Ваша Емінінціє!

Патріярх у католиків має титул Блаженний. Отже, звертатися до нього треба: Ваше Блаженство!

Натомість у православних — кожний патріярх, що очолює Патріярхат (Александрійський, Антіохійський, Єрусалимський, Московський, Царгородський) титулується Святіший. Отже, звертатися до нього належить: Ваша Святосте!

У католицькій Церкві титул Святіший Отець належить тільки Папі Римському.

Закінчення листа до духовних осіб.

До священика закінчуємо листа так само, як і до шанованої світської особи: Залишаємося з глибокою до Вас пошаною.

Листа до єпископів, архієпископів та кардиналів, кінчаємо словами: Просячи про святі молитви й Архи-

ерейське Благословення, залишаюся з (сигнівською) відданістю і пошаною.

До Патріярха закінчуємо: Падаючи до ніг Вашого Блаженства (у православних: Вашої Святости), прошу про святі молитви й Патріярше Благословення...

Закінчуючи листа до Голови католицької Церкви, пишемо: Падаючи до ніг Вашої Святости, найпокірніше прошу про святі молитви та Апостольське Благословення.

Звертання до високих державних мужів.

До короля, що має титул: Їх Королівська Величність, звертаємося: Ваша Королівська Величносте!

Гетьманові належить титул: Ясновельможний. Отже, у звертанні: Ясновельможний Гетьмане!

До Голови держави можемо писати: Ваша Високодостойносте Пане Президенте!

До міністрів і амбасадорів: Високодостойний Пане Міністре!, Високодостойний Пане Амбасадоре!

Всім цим особам, за звичаєм Західного світу, належить титул Ексцеленція.

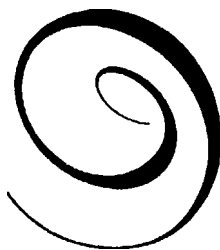
До повноти додамо, що в звертанні до ректора Університету вживається давній титул: Магніфіценція.

На Західній Україні був звичай закінчувати листи до українських установ, а навіть і до знайомих, привітом: Слава Україні!

Звертаючись до установ, пишемо, наприклад: До Хвальної Управи Товариства «Обнова» в Мадриді або просто: До Товариства «Обнова» в Мадриді Закінчуємо листа: Залишаюся з глибокою пошаною, або: З національним привітом.

Пам'ятаймо, що в українському листуванні завжди ціле звернення пишеться з великої букви. Отже: Дорогий Друже!, Вельмишановний Пане!, Високопреподобний Отче Мітрофорний Протоерею!, Ваша Ексцеленціє! Також завжди треба писати в листі з великої букви:

Ви чи Ти (Вашого, Твого і т. д.). Писання з малої букви в нас вважається за образливе. Зовсім навпаки в англійській мові, де «Я» пишеться з великої букви, а все, що стосується адресата, з малої.

ЛИСТУВАННЯ З НАГОДИ РОДИННИХ ПОДІЙ

НАРОДЖЕННЯ Й ХРИСТИНИ

Народження дитини, це важлива подія в родині. З ним зв'язане численне листування, що починається ще, заки дитина прийде на світ. Коли ж вона народиться, то вже й треба рідню повідомити — близьку й дальшу, і кумів запросити, й гостей позапрошувати на христини, і подякувати за привітання. З другого боку, треба вміти привітати нових батьків з їхньою радістю. Тож сподіваємося, що не одному придадуться зразки листів, що їх нижче подаємо.

Заміжня доня зверяється матері

Моя Найдорожча Матусенько!

Я хотіла б Тобі щось написати, чим Ти дуже зрадієш. Про це ще ніхто, ніхто не знає, — тільки я і мій коханий Петрусь: до нашої маленької родини прибуде ще хтось третій — малий, манюсенький. Ми сподіваємося його приходу при кінці місяця червня. Я дуже тішуся й трошки тривожуся. Бо багато ще дечого мені невідоме. Я так хотіла б мати Тебе тепер біля себе, Моя рідна Матусю! Та нас ділять такі простори, що й надії нема, щоб Ти швидко до нас прибула.

Але не журися мною, Моя Мамусю! Твоя доня, як Ти знаєш, завжди була зарадна. Дасть Бог, все буде якнайкраще. Матимеш унука, як золото!

Цілую Тебе сотні — тисячі разів, від себе й від Петруся, і ще від когось...

Твоя доня

Галинка

Мати відповідає дочці

Моя Єдина, Найдорожча Доню!

Вчорашній день, коли я дістала Твого дорогого листа, був для мене найкращим і найщасливішим. Можна б порівняти його хіба з тим чудовим ранком, коли я привела Тебе на світ.

Я не спала цілісіньку нічку. Ввесь час, напереміну, то тішилася, то плакала, то шептала молитви за Тебе й Твою майбутню потіху. І цієї ночі я твердо вирішила покинути все й переїхати до Тебе, щоб допомагати Тобі й ділити з Тобою Твоє щастя й Твої турботи.

Може, за декілька днів, я заспокоюся від надміру почувань і могтиму написати Тобі спокійного листа та не в одному порадити. Сьогодні ж я надто зворушена несподіваним щастям.

Прости мені це, Люба Доню!

Цілую Тебе міцно-міцно

Твоя безмежно любляча

Мати

Батько запрошує друга в куми

Дорогий Друже Оресте!

Чи Ти пам'ятаєш ту прекрасну місячну ніч у наших Карпатах, коли ми вдвійку лежали в шатрі, на березі Черемоша, й снували мрії: про здійснення наших національних ідеалів та про наше особисте щастя. Ми мріяли тоді закласти свої родинні гніздечка й виховати синів собі та Україні на славу. І чи пригадуєш, як тоді Ти, сміючись, запропонував, щоб перший з нас, кого благословить Бог сином, запросив другого в куми.

Ось я голошуся перший: Прибувай до мене, Оресте, і за кума будь. В нас христини 15 липня.

А може, як старий ще парубок, Ти тріскатимеш зі заздрости на саму вістку, що я вже батько, і не захочеш своєю приявністю ще більше ошчасливити мене. Викручуватимешся працею та громадськими обов'язками. Але пам'ятай, що пластун слова ніколи не ламає!

А своїм парубоцтвом, старий Друже, не журися! Ми вже з Галинкою про куму, молоденьку, постарасмося (сповидну, бо зі справжньою свататись не можна!), а там і приспівасмо: «Ой кум до куми залицявся...» Не оглянемось, як проситимеш на весілля.

Щиро здоровимо й цілуємо Тебе обоє,
Твій
Петро

Друг обіцяє приїхати

Дорогі Галю й Петре!

От, і взяли Ви мене за саме серце. Ще й рідні Карпати пригадали. Ніяк не сподівався Вас незабаром оглядати, та вже на таке діло, звісно, що приїду. Ех, і молодята ж Ви. Радію з Вами, бажаю Вам щастя, а з заздри, справді, мало не трісну.

А мене старого женити й не сподівайтесь. Куди там дідові до танцю. Щоб було, як у пісні: «А ти старий: кахі, кахі, я молода: хіхі, хіхі...» Краще вже самому віку доживати. Але молоденької куми я не вирікаюся. Чому ж ні, може й конопельки виберемо...

Бувайте здорові та ждiть приїзду на тринадцятого липня. Щоб був час старі кості випростати перед христинами!

Щиро Вас вітаю,
Ваш
Орест

Подруга відмовляється

Дорога Галино!

Щиро дякую за Твого листа й запросини бути хресною матір'ю Твого сина. Це для мене велика честь і вирізнєння. Але, на жаль, в мене так склалися обставини, що з боєм серця мушу відмовитись.

Я Тобі вже раніше писала, що від трьох місяців працюю секретаркою в одному будівельному бюро. Ро-

боти в нас стільки, що я й не відважилася б просити в мого директора звільнення. Сподіваюся, що Ти мене зрозумієш і не візьмеш мені за зле цієї відмови.

Сердечно радію Твоєю радістю та бажаю Твому си-
ночкові, щоб ріс великий батькам на потіху та Украї-
ні на славу.

Твоя

Ірина

**Запросини на христини визначних і особливо
шанованих нами приятелів**

Вельмишановні й Дорогі Панство!

Ділимося з Вами радісною вісткою, що Пан Біг по-
благословив нас синочком. Христини відбудуться в на-
шій хаті 15 липня ц. р. Просимо Вас, Дорогі Панство,
не відмовитись прибути на це наше родинне свято.

Будемо раді, якщо виберетеся до нас на кілька днів.
Місця, як знаєте, в нас доволі. Можете відпочити та
ще й у річці покупатись.

Ми певні, що Ви не відмовите на наше запрошення,
тому й не ждемо Вашої відповіді, а просто вийдемо
зустріти Вас на станції 15 липня о год. 10-ій вранці.

Залишаємось з глибокою пошаною та щиро
Вас, Дорогі Панство, вітаємо

Ваші Галина й Петро Березовські

**Запросини священика, щоб приїхав охристити
дитину**

Слава Ісусу Христу! Всечесніший Отче Душпастирю!

Повідомляємо, що 20 червня ц. р. нам народився си-
нок. Ми бажали б охристити його 15 липня ц. р. Про-
симо Вас, Всечесніший Отче, приїхати до нас в цьому
дні близько полудня. Всі, зв'язані з дорогою, кошти
радо покриємо.

Якщо не дістанемо окремого повідомлення, то ждатимемо Вас, Отче, на станції о год. 12.10.

Залишаємося з глибокою пошаною та християнським привітом

Ваші віддані парохіяни

Петро й Галина Березовські

Привітальні телеграми

Синочкові щастя й Батькам потіхи бажають Ростковичі.

✱

З народженням першого сина щиро вітають Крижанівські.

✱

Славно молодята Вітаю Дядько Сидір.

Газетне оголошення

Петро й Галина Березовські повідомляють Рідню, Друзів і Знайомих про народження їхнього сина Євгена-Романа.

або

Повідомляємо Рідню, Друзів та Знайомих, що 15 липня ц. р. відбулися христини нашого сина Євгена-Романа. З нагоди цієї щасливої родинної події, складалося 5.000 фр. на... (тут подати добродійну ціль чи прес. фонд якогось часопису).

Петро й Галина Березовські

ВЕСІЛЛЯ

Весілля, це друга родинна подія, що зворушує рідню й знайомих та спричинює багате листування. В західніх народів, особливо у вищих суспільних верствах, ще відбуваються й заручини, з нагоди чого також висилається повідомлення. У нас заручини відзначають дуже рідко. А втім, форма таких повідомлень дуже зближена до весільних, отже, можна користуватися, з малими змінами, весільними зразками.

Прохання до батьків коханої про їхню згоду

Вельмишановні Панство!

Не маючи змоги особисто приїхати, я дозволяю собі листовно просити Вас віддати мені за дружину Вашу любу доню.

Сподіваюся, що мій лист не буде для Вас несподіванкою, бо Даруся напевно вже звірилася Вам з наших спільних почувань. Я переконаний, що ми відповідаємо собі вдачами та що наша любов є тверда й глибока.

Сьогодні ще бажаю заспокоїти Вас, що й матеріально ми будемо цілком забезпечені. Під час перебування в Німеччині, мені пощастило закінчити механічну школу й тепер я добрий фахівець, що скрізь знайде працю. В мене вже є децю прискладаних грошей, яких досить, щоб влаштувати наше мешкання та придбати до хати все найпотрібніше. Тож не цікавить мене посаг Дарусі. Вона сама є для мене найбільшим скарбом, що за нього буду Вам вдячний до смерті. А матеріально ми ще й Вам допоможемо на старості літ.

Вже десять років, як я не маю вістки про моїх батьків, не знаю, чи й живуть. Тому мило буде мені знайти батьківське тепло у Вашому серці.

Залишаюсь з глибокою синівською пошаною
Ваш

Володимир Лисяк

Батьки дають згоду

Дорогий наш Пане Володимире!

Ваш лист, хоч і сподіваний, приніс нам багато щастя й радості. Ви ж знаєте, що з першої зустрічі, Ви здобули не лиш серце нашої Дарусі, але й полонили наше серця. Мати Вас за зятя, це нам і честь, і втіха.

Моргів Вам у приданому не передамо, бо їх вдома залишили (може Бог дасть колись і до них вернути-ся!). Скриню також не вирізьбили, але валізи з руйніками таки привезе Вам, наша Потіха.

За Ваше добре серце й готовість заопікуватись нами

на старості літ, дякуємо. Може й пригодяться, бо ж все в Божих руках. Та покищо ми, славити Бога, здорові й самі заробляємо на наш прожиток. Як здоров'я й далі нас не опустить, то й складемо собі стільки, щоб не користати з ласкавого хліба.

А нащу Дарусю вже Вам віддамо, хоч як нам важко з нею розставатися.

Щиро Вас здоровимо й цілуємо
Денис і Софія Рубчаки

Батьки відмовляють

Шановний Пане!

Признаємось, ми були дуже заскочені листом, що в ньому просите в нас згоди на подружжя з нашою Софійкою. Чи не завчасно Ви вибрались зі сватанням?

Софійці всього на вісімнадцятий рік пішло. Вона ще майже дитина. Вам також ще треба з життям познайомитися, світа проглянути, щоб не жалували опісля свого поважного вчинку. Та й часи непевні. Може ще й воювати Вам, молодому, доведеться. На кого ж тоді залишите свою молоду дружину? На нас? Тоді краще нехай вона залишиться в нас дівчиною. А там — поживемо, побачимо.

Тим часом вітаємо Вас та бажаємо Вам
усього найкращого

Марія й Яким Підгайні

Син просить благословення у своєї матері

Мої Найдорожчі Мамо!

Я не раз вже згадував Вам у попередніх листах, що бажаю одружитися, бо важко жити самому на чужині. Сьогодні повідомляю, що я мав щастя знайти дівчину, яка мені відповідає: добра, чесна, роботяца. Вона називається Алла Прокопенко (я зву її Ляля) й походить з Житомирщини. Її дівчам вивезли німці на роботу. Вона тут сама, без рідні, як і я. Висока, русява, з сині-

ми очима. Напевно Вам сподобається невістка, як Бог дасть колись щасливо зустрітись.

Мені прикро, Найдорожчі Мамо, що ми не можемо впасти до Ваших ніг та просити Вашого благословення. Та дякую Богові, що маю вістку від Вас та що в листі могу Вас попросити: Благословіть нас Мамо!

Цілую Ваші спрацьовані руки
Ваш щиро люблячий син
Влодко

П. С. Наше весілля відбудеться 19 листопада ц. р.

Мати благословить

Влодку, Моя Найдорожча Дитино!

Дякую Тобі за Твого листа, де Ти повідомляєш мене про своє весілля. Я весь час молила Бога, щоб зіслав Тобі добру долю. і щаслива тепер, що Ти знайшов собі дівчину, яка Тобі подобається, — добру, чесну й роботящу.

Я старенька й немічна. Мабуть не діждуся Твого повороту й не побачу Твоєї Лялі. Але, коли б Бог дозволив побачитись, то Ти знаєш, що все дороге Твому серцю, буде й мені любим.

Тож з цілої душі благословлю Вас, Дорогі Мої Діти, всім добром та прошу Матінку Божу, щоб запашними квітами була встелена дорога Вашого життя!

Ваша любляча мати

П. С. Напиши мені, Люба Лялю, з котрого села Ти походиш та кого з родини залишила вдома. Може мені легше буде розшукати Твоїх. Та й Матері Твоїй, якщо живе, радість буде дізнатися про Твоє весілля.

**Наречена пише вперше до своїх майбутніх свекрів
Дорогі Батьки!**

Ваш лист осмілює мене звернутися до Вас цим дорогим, в мене давно невживаним словом. Ви ж знаєте, що мої рідні Батьки вже давно не живуть, і я виросла сиротою.

Пробачте мені, це я перша повинна була до Вас написати. Я не зробила цього через несміливість. Бо ж мені й досі якось не віриться, що в мене знову будуть близькі й рідні та що хтось казатиме мені: доню!, а я відповідатиму: тату!, мамо!...

Я невимовно вдячна Вам за те тепло, з яким Ви мене прийняли. А ще більша моя вдячність для Вас за те, що виплекали такого прекрасного сина, мого найдорожчого Миколу. Я вмітиму цінити це своє щастя й обіцяю Вам стати для нього вірною дружиною, справжньою подругою та доброю матір'ю наших дітей.

Сердечно цілую Вас

Ваша

Марта

**Наречена просить свою подругу бути їй дружкою
Дорогенька Любцю!**

Повідомляю Тебе, що я вневдовзі маю одружитися зі шкільним товаришем мого старшого брата, інженером Мироном Ростецьким. Наше вінчання ми запланували на 10 травня ц. р. Прошу Тебе бути мені за дружку. Другою дружкою буде наша спільна товаришка Надійка Мисевич. Дружбами будуть Миронові товариші: лікар Степан Трембіцький та правник Ростик Горошко. Обидва веселі й гарні хлопці.

Гостей буде осіб з тридцять. Між ними чимало молодих. Танцюватимемо до сходу — є патефон і радіо.

Напиши, коли приїдеш, вийдемо назустріч.

Цілую Тебе

Твоя Марта

**Наречений запрошує свого товариша бути йому
за дружбу**

Дорогий Степане!

Носив вовк, понесли й вовка! Женитися буду, братчику. А Тебе прошу бути за дружбу — свідка цього мого нещастя.

Щодо «нещастя» я, звичайно, жартую. Я такий щасливий, як ніколи досі. І за парубоцтвом аж ніяк не жалую. Ти не знаєш моєї майбутньої дружини: Мартуся Наконечна, донька священика з Ниркова, повіт Товсте. Дівчатко — чиста розкіш! Аж боявся Тебе запрошувати, бо я... бр! який заздрісний за неї. Тому вже таких дружок піднайшов, що прилипнеш й бровою вбік не моргнеш.

Весілля наше відбудеться 10 травня. Ждемо Тебе на станції 9 травня о год. 20-ій. Якби Ти вибрався іншим поїздом, сповісти листом чи телеграмою.

Гаразд! Щиро здоровлю Тебе
Твій Мирон

**Батьки молоді просять свого приятеля бути
за весільного батька**

Дорогий Василю Степановичу!

У нас не аби яка подія в хаті: наша донечка виходить заміж. Долю дав їй Пан Біг добру — інженера Мирона Ростецького, золотого хлопця й прекрасного фахівця-електрика. Маємо в Бозі надію, що життя Мартуся матиме щасливе та достатнє.

Вас, Дорогий Василю Степановичу, просимо не відмовити нам — прибути на це наше свято та бути молодцям за весільного батька. Гостей буде в нас чимало, а Ви в товаристві, мов рибка у воді. Тож просимо, приїжджайте, повідомивши наперед при котрому поїзді Вас ожидати.

Щиро Вас вітаємо
Ваші

о. Платон та Анна Наконечні

**Батько-священик просить свого о. декана
повінчати його дочку**

Слава Ісусу Христу!

Високопреподобний і Дорогий Отче Декане!

Всевишній зіслав радість у нашу скромну хату: наша дочка Мартуся виходить заміж за інженера-елек-

трика Мирона Ростецького. Вінчання відбудеться 10 травня ц. р. о год. 12. Його попередить св. Літургія в наміренні молодих.

Прошу Вас, Високопреподобний Отче Декане, ласкаво прибути й довершити обряд вінчання. Асистувати Вам будуть Всеч. Отці: Ганкевич та Навольський.

Рівночасно просимо, враз з Ріднею, бути нашими весільними гістьми. Запрошення долучуємо.

Залишаючись з глибокою пошаною, прошу
про згадку у св. молитвах

Вам щиро відданий

о. Платон Наконечний

Батько-емігрант просить Генеральний Вікаріят Апостольського Візитатора виставити метрику народження його дочки.

Слава Ісусу Христу!

До
Канцелярії Генерального Вікаріату
Апостольського Візитатора
у Франції

Не знаючи адреси українського о. Душпастиря нашої округи, звертаюся безпосередньо до Вашої Канцелярії з проською виставити метрику народження й хрищення моєї дочки Ольги. Цей документ потрібний їй, щоб узяти шлюб перед цивільним урядом.

Особисті дані: Ольга Редько, народжена 12 січня 1933 року в селі Нівра, пов. Борщів, єпархія: Станіславів, деканат: Кудринці.

Батьки: Степан і Марія, з дому Лесюк, Редько.

Хрищення й Миропомазання уділив 17 січня 1933 в Ніврі, в церкві Рождества Преч. Діви, о. Іван Волошин, парох Єрмаківки.

Хресними батьками були: Данило Лесюк і Агафія Гуменюк.

Правдивість цих даних можуть ствердити під присягою мої односельчани: Андрій Зуляк та Петро Чор-

ній, що перебувають у Франції та знають мене й мою рідню ще з дому.

Буду вдячний, якщо Ваша Хвальна Канцелярія, виставивши метрику, рівночасно дасть її перекласти на французьку мову, у приписаній правом формі. Всі оплати й кошти перекладу зобов'язуюся покрити.

Рівночасно повідомляю, що нашим бажанням є, щоб зараз після цивільного шлюбу, відбулось вінчання в церкві. Прошу повідомити мене, чи є можливе, щоб до нас приїхав хтось із Всеч. Отців 22 липня ц. р.

На відповідь залучую поштову марку.

Залишаюся з глибокою пошаною та християнським привітом

Степан Редько

Адреса: ....

Молоді просять українського православного священика виеднати їм диспензу від оповідей або постаратися про дозвіл на вінчання під час посту.

Високопреподобний Отче Митрофорний Протопресвітере!

Наші обставини склалися так, що цивільне вінчання відбудеться 10 березня. Після цього ми перейдемо жити на наше нове спільне мешкання, що його вже винайняли. Ми не хотіли б починати нашого подружнього життя без благословення Церкви. Тож просимо Вас, Всечесніший Отче, постаратися у вищій церковній владі про дозвіл повінчати нас того самого дня в церкві, хоч це й великий піст та хоч не буде вже часу виголосити приписаних Церквою оповідей.

Наше весілля буде тихе, без танців і гучної забави.

Всі оплати, зв'язані з виеднанням дозволу, радо повернемо.

Залишаємося з пошаною та християнським привітом

наречені

Артем Приходько і Настя Гресько

Весільні запрошення

У нас є звичай друкувати (коли хтось робить «тучне» весілля) весільні запрошення й повідомлення. Щодо повідомлень, то їх висилається інколи навіть і тоді, коли весілля є зовсім тихе.

Запрошення виходить усе від імени батьків наречених. Їх друкується на гарному грубому папері, складеному вдвос: на одній половині друкується запрошення від батьків нареченої, на другій — від батьків нареченого.

На запрошенні випикується також титули батьків та професію й титули нареченого. У Франції є також звичай подавати прізвища й титули дідів, якщо вони живуть, особливо, коли вони шляхетського роду.

Зразок запрошення

Перша частина

Інженер Євген Заплітний, головний директор Міської Електривні, та д-р Ольга, з дому Терлецька, лікар-дантист, просять Вас узяти участь у весіллі їхньої дочки Віри-Надії з п. д-ром Романом Безгрішним, доцентом УВУ.

Обряд вінчання відбудеться 13 червня ц. р. о год. 19 в храмі св. Володимира. Весільний обід о год. 20.30 в нашому домі у Едмонтоні, при вул. Листопадовій 49.

Друга частина

о. Степан Безгрішний, парох Ванковеру, декан і почесний крилошан Єп. Консисторії, та п. Ярослава, з дому Качуровська, просять Вас узяти участь у весіллі їхнього сина д-ра Романа Безгрішного, доцента УВУ, з п. Вірою-Надією Заплітною.

Обряд вінчання відбудеться 13 червня ц. р. о год. 19 в храмі св. Володимира. Весільний обід о год. 20.30 в домі Батьків нареченої, в Едмонтоні при вул. Листопадовій 49.

В інших народів, за прикладом французів, запрошення висилається всім знайомим. А на обід приходять тільки ті, що дістали ще окреме «обідове» запрошення.

У нас запрошення висилається тільки тим особам, кого бажаємо мати в себе, в церкві й на весільному обіді. Усім іншим шлеться повідомлення. Ось зразок:

Повідомлення

Перша частина

Інженер Євген Заплітний, головний директор Миської Електрівні, та д-р Ольга, з дому Терлецька, лікар-дантист, повідомляють про весілля їхньої дочки Віри-Надії з п. д-ром Романом Безгрішним, доцентом УВУ.

Обряд вінчання відбудеться 13 червня ц. р. о год. 19 в храмі св. Володимира в Едмонтоні.

Едмонтон, вул. Листопадова 49.

Друга частина

о. Степан Безгрішний, парох Ванковеру, декан і почесний крилошан Єп. Консисторії, та п. Ярослава, з дому Качуровська, повідомляють про весілля їхнього сина, д-ра Романа Безгрішного, доцента УВУ, з п. Вірою-Надією Заплітною.

Обряд вінчання відбудеться 13 червня ц. р. о год. 19 в храмі св. Володимира в Едмонтоні.

Таке повідомлення зобов'язує того, хто його дістав, вислати весільне поздоровлення й уповноважує прибути на вінчання до церкви, але не дає права брати участь у весільному обіді.

Повідомлення можна вислати до знайомих і після вінчання, тільки в цьому випадку вони виходитимуть вже від молодої пари і їхній текст буде інший. Ось зразок такого повідомлення:

Повідомлення

Д-р Роман, доцент УВУ, та п. Віра-Надія, з дому Заплітна, Безгрішні повідомляють про їхнє вінчання, що відбулося 13 червня ц. р. о год. 19, в храмі св. Володимира в Едмонтоні.

Едмонтон, вул. Бляхарська 4/1

Ще простіша форма повідомлення — це оголошення в газеті. Можна також вжити рівночасно всіх трьох родів, висилаючи запрошення й повідомлення та поміщуючи оголошення в часописі. В цьому випадку, таке оголошення буде призначене для тих, кого ми не зуміли повідомити, не знаючи їхньої адреси.

Газетне повідомлення

Д-р Роман Безгрішний, доцент УВУ та п. Віра-Надія, з дому Заплітна, повідомляють Рідню, Друзів та Знайомих, що їхнє вінчання відбулося 13 червня ц. р. о год. 19, в храмі св. Володимира в Едмонтоні. Нова адреса: Едмонтон, вул. Бляхарська 4/І.

У всякому разі, навіть вичитавши оголошення в часописі, треба привітати наших свояків, друзів, товаришів та близьких знайомих окремим листом чи телеграмою (телеграму висилається звичайно тільки тоді, коли ми дізналися про вінчання ще перед весіллям).

Кілька зразків телеграм

Найщиріші бажання на нову дорогу життя.

**

Ціла рідня радіє Вашим щастям.

**

Батькам і молодим Многая Літа!

**

Багато щастя молодій парі!

Привітальні листи

Товариші праці одного з молодих можуть вислати спільного листа:

Дорогі Молодята!

Ми радіємо Вашим щастям та вигукуємо тричі «Слава!» на Вашу честь.

Сьогодні по праці влаштуємо в нашій кантині маленьке свято, з нагоди Вашого весілля, та заспіваємо таке грімке «Многая Літа», щоб аж до Вас долинуло.

Бажаємо Вам доброї долі й щасливого життя!

Ваші друзі й подруги
(підписи)

Скромний сусід може не зайде сам, а тільки пішле китицю квітів і напише на своїй візитівці:

Славній Молодій Парі шле найщиріші бажання
Остап Вернигора

Якщо жениться керівник вашої установи, тоді бажаєте йому:
Вельмишановний Пане Директоре!

Будьте ласкаві прийняти в Дні Вашого Вінчання найщиріші побажання для Вас і Вашої Шановної Дружини

від щиро Вам відданого
Микити Проця

Немічні бабуся й дідусь, що не могли прийти на вінчання, напишуть:

Любі Діточки!

В дні Вашого найкращого свята, коли тільки думками можемо бути разом з Вами, бажаємо Вам повноти щастя й Божого Благословення. Радійте своїм весіллям та дякуйте добрій долі, що сполучила Вас навіки.

Шлемо привіт Вашим Батькам та вітаємо всіх нам знайомих гостей

Ваші люблячі
Бабуся й Дідусь

Обов'язком молодят є подякувати за надіслані привітання, кому особисто, а кому листовно. Подяки можна висилати навіть і через місяць по весіллі. Вони можуть бути зовсім короткі:

Щиро дякуємо за надіслане нам весільне привітання, що принесло нам чимало радості, та сердечно Вас здоровимо (залишаємося з глибокою пошаною)

Ваші
Роман та Віра Безгрішні

Виручити нас може також газетна подяка. Якщо молодят чи комусь з гостей прийшла щаслива думка перевести серед весільних гостей збірку на якусь добродійну ціль, тоді таку подяку радо помістить безплатно кожна газета. Наприклад:

Роман і Віра Безгрішні сердечно дякують Рідні, Друзям та Знайомим за привітання, переслані їм з нагоди їхнього вінчання, що відбулося в Едмонтоні 13 червня ц. р. Рівночасно пересилають на ... (подати добродійну ціль) суму..., що її склали весільні гості.

НЕДУГА Й СМЕРТЬ

Як недуга, так і смерть завжди сколихують рідню й знайомих, інколи навіть і таких, що вже роками не листувалися. У недузї треба вміти не лише підтримати хворого, але й розважити його найближчу рідню, а вмілою підготовкою (коли недуга невиліковна) облегшити важкий удар — втрату дорогої особи. По смерті хворого треба знайти слова потіхи, достосовної до глибини почувань осиротілих, вистерігаючись плитких фраз та оклепаних слів. Бо всяка плиткість у цьому випадку не потішає, а, навпаки, ще дужче роз'ятрює душевну рану.

Лист до друга з приводу занедужання дорогої особи

Подасмо тут, як гарний зразок, лист письменника Михайла Коцюбинського до Володимира Гнатюка з приводу захворювання Івана Франка, писаний в Чернігові 1908 року.

Дорогий Пане Володимире!

Ваша вістка зовсім прибила мене, ходжу сам не свій, не знайду місця собі. Тепер, коли стала перед очі можливість катастрофи, — тепер ще яскравіше зарисувалась могутня постать Франка й усі його заслуги, ще дорожчим став нам той чоловік. Звісно, постараюся, що тільки зможу, зробити для грошової заповомоги, — але в цьому мала потіха, — ні за які гроші Франка не купиш. Сьогодні прочитав у «Раді» вістку, що Франкові трохи легше. Чи правда цьому й на скільки легше?

Дуже просив би звістити мене, в якому стані його здоров'я тепер, які зовнішні ознаки терпінь, чи він притомний, говорить, пізнає людей, чи починає володіти руками? Виберіть хвилинку часу й напишіть до мене, хоч коротенько. Мене дивує наша преса: здається

Франко заслужив на те, щоб ним більш цікавились; можна б щодня подавати вістки про його здоров'я. Адже Франків у нас не густо! Боже, які ми ще некультурні.

Так мене вразила ота сумна вістка, що я й сам занедужав і два дні лежав. Та й тепер ні про що інше не можу думати. Все згадую нашу останню стрічу, нашу подорож на село, розмови, — й просто серце болить і жаль огортає невимовний.

Коли Ви бачитесь з Франком і з ним можна розмовляти, — перекажіть йому мій щирий привіт і найсердечніші бажання швидше одужати.

Простіть за короткий та безладний лист. На цей раз не можу й думок зібрати до купи. Буду чекати вісток про Франка нетерпляче.

Сердечний привіт Вп. Пані Вашій. Діточок цілую.
Вас теж цілую й обіймаю від щирого серця

М. Коцюбинський

Дружина хворого повідомляє свою матір про недугу чоловіка

Найдорожчі Матусю!

Пробачте, що довше як звичайно не відписувала на Вашого милого листа. Причина та, що чоловік захворів і на мене спало чимало нових обов'язків і турбот.

Я не хотіла Вас, Дорогі Матусю, непокоїти, тому й не писала досі про це, хоч Роман хворіє вже другий тиждень. Спочатку здавалося, що це звичайна перестуда. Та коли біль у боці ставав щораз дошкульніший, ми покликали лікаря й він ствердив запалення олегочної. Гарячка досить висока.

Маємо в Бозі надію, що все мине щасливо, бо ж Роман такий сильний. Він і сам мене заспокоює, що це не є загрозове. То ж не турбуйтеся, Любі Матусю! Я, мабуть, і тепер не повинна була про це писати, бо Ви й так занадто усім переймаєтесь.

Діти здорові й міцно цілують Бабусю! Роман також просить передати привіт та буркоче, що я Вас непотрібно налякала.

Обіймаю й цілую Вас
Ваша доня
Одарка

Мати відповідає

Люба Донечко!

Я з прикрістю читала листа про недугу Твого чоловіка й мого Любого Зятя, Романа. Єдина моя потіха, що Він справді молодий і сильний, а запалення олегочної, хоч і болоче, все таки недуга не така аж небезпечна. Щоб тільки Пан-Біг беріг перед усякими ускладненнями.

Сподіваюся, коли пишу ці рядки, що криза вже проминула й стан здоров'я поправляється. Все ж, коли б, не дай Біг, хвороба потривала довше, Ти, Дорога Доню, не бійся мене стару клопотати. Я не одне вже пережила, й серце загартувалося. Ще й Тебе, молоденьку, можу підтримати. Тож пиши сміливо, або й телеграмушли, як треба. Я приїду та заопікуюся дітьми, щоб Ти краще могла доглянути хворого.

Звичайно, коли б хвилево й погіршилося, нема чим перейматися: в недузі ж буває, раз краще, то знову гірше, аж поки зовсім не покращає.

Цілую Тебе, й Романа, й діточок
Ваша мати й бабуся

Другий лист дружини до матері

Найдорожчі Матусю!

Щиро дякую за Вашого підбадьорливого листа. Яке щастя, що я не самітня в своєму горі!

Романові не покращало. Довелося вдруге кликати лікаря, й він тепер знайшов ропне запалення та воду в боці. До того ж, лікар занепокоєний наглим послабленням серця. Хоче на завтра покликати спеціаліста від хворіб серця.

Я все таки не втрачаю надії, але мені важко доглядати хворого й пильнувати дітей. Тому, коли вже Ви самі, Найдорожчі Матусю, запропонували свої послуги, я прошу Вас негайно приїхати. Ваш найстарший внук Данилко зустрине Вас на станції в п'ятницю, о год. 14.

Цілую Вас тисячі разів
Ваша любляча доня
Одарка

Дружина повідомляє начальство чоловіка про недугу

Вельмишановний Пане Директоре!

Мій чоловік просить у Вас пробачення за те, що сам не пише цього листа, а доручає мені написати.

Недуга, що спочатку заповідалася дуже невинно, в наслідок ускладнень набрала важкого й затяжного характеру. Лікарі думають, що доведеться, в найкращому разі, пролежати ще три-чотири тижні.

Чоловік просить передати Вам, що він залишив усі рахунки в найкращому порядку. Кілька ще невписаних фактур лежать у зеленій течці, в шафі, на другій полиці.

Прошу прийняти сердечний привіт від мого чоловіка та заповнення в моїй глибокій до Вас пошані
Одарка Прокопова

Брат поздоровляє з видужанням

Любий Брате Романе!

Ти хіба й сам відчуваєш, як ми радіємо Твоїм видужанням. Ввесь час Твоїї хвороби ми жили нервами, постійно вижидаючи листа від Одарки. Спасибі їй за те, що писала нам так часто. І от сьогодні, нарешті, ми діждалися вістки, що Тобі вже краще та що лікарі дозволили навіть потрошки підійматися з постелі.

Ми й самі вірили в Твою силу волі та в Твій сильний і відпорний організм.

Що ж, подякуй Богові, бо недуга була погана, й у майбутньому вже не пробуй дерев з корінням рвати,

але дмухай і на холодне. Бо коли б, не дай Боже, недуга повернулася, важко було б її вдруге побороти.

Цілую Тебе, враз з моїми, та ще раз вітаю з видужуванням.

Твій брат
Олег

Поздоровлення з видужанням донечки

Шановний Друже Остапе!

З глибокою прикрістю я прийняв вістку про нещасливий випадок, який трапився був Вашій Донечці Оксані. Та ось сьогодні, довідаюсь від знайомих, що Оксанка видужує та що нещастя не залишило ніякого каліцтва.

Щиро радію й поздоровляю. Прошу також передати мої найциріші привітання Вашій Вельмишановній Дружині та чемній Оксанці.

Вам сердечно відданий
Іван Керницький

Підготовка дружини прийняти вістку про смерть чоловіка

Дорога Анно Осипівно!

Перед годиною я повернувся з лікарні, відвідавши Володимира Степановича. Він погідніший сьогодні, як це було останніми днями, але вигляд у нього дуже марний та ослаблений. Важка недуга таки сильно його зламала.

Дай Боже, щоб добре скінчилося та щоб Ваш чоловік ще їв разом з Вами кутю на Свят-Вечір. Але треба бути готовим і на погіршення. Бо ж Володимир Степанович людина літня, серце може не витримати напруги. Вам тоді, Дорога Анно Осипівно, треба знайти стільки сили, щоб знести страшний удар, не заломившись. У Вас же діточки, яким треба материнського тепла. І життя ще перед Вами.

А хворому й легше, коли його муки вчасніше перервуться. Вмирати ж усім нам треба. Жалко тільки за

тими, що залишаються без опіки, без друзів. А у Вас же родичі такі хороші й добрі, і друзів стільки.

Коли б, не дай Боже, якась погана вістка, — подумайте про це, Дорога Анно Осипівно!

Дружньо тисну Вашу руку
Ваш
Петро Семенович

Телеграфічне повідомлення про смерть

Володимир помер 23, год. 18.10

**

Мати померла. Похорон у середу

**

Брат Роман помер нагло. Повідоми Петра

Микола помер. Приготуй дружину

Клепсидра, або жалобне повідомлення

Коли хтось умирає, найближча рідня та товариства, де визначним членом був померлий, публікують жалобні повідомлення, так звані клепсидри.

На клепсидрі треба подати такі дані: ім'я й прізвище померлого, дату народження, місце народження, всі титули й відзначення, дату й місце смерті, реченець похорону й цвинтар, де буде поховане тіло. Є також звичай подавати рід смерті, що його окреслюється здебільша двома відмінами: помер по коротких терпіннях, або — помер по довгих важких терпіннях; практикуючі християни подають також, що покійний прийняв св. Тайни.

Зразок клепсидри

З глибоким сумом повідомляємо Рідню, Знайомих та все Українське Громадянство, що по довгих і важких терпіннях, прийнявши Св. Тайни, помер, 25 січня ц. р., в таборі Валька біля Нюрнбергу (Німеччина), на 70 році трудящого життя, наш Найдорожчий Дідусь, Батько, Чоловік і Брат, славної пам'яті

Д-р Дам'ян Проскурницький
довголітній Суддя й Адвокат у Стрию та Сколім, По-

сол-член Української Парляментарної Репрезентації, Громадський Діяч, Член-основник і Голова багатьох краєвих та еміграційних установ і товариств, палкий патріот і зразковий Чоловік та Батько.

Похорон відбудеться 28 січня о год. 11, з таборової каплиці на місцевий цвинтар.

Горем прибиті Дружина, Брат, Діти й Унуки

Оголошення подібного змісту можна дати й до часописів, якщо вони появляються ще перед похороном. Коли ж пізніше, тоді краще вже почекати декілька днів і доповнити газетний некролог даними з похорону, подаючи, хто ховав, який хор співав, які промови були виголошені, скільки людей прийшло віддати останню прислугу та які організації були репрезентовані.

Нашим обов'язком дбати про те, щоб, бодай під час скитання, була нотована в часописах смерть кожного українця, без огляду на те, чи він був відомий ширшому загалові чи помер сірою людиною. Смерть зрівнює великих з малими. Посмертна згадка належить кожному, хто вмер людиною та не зрадив свого народу. Крім цього газетна нотатка може мати колись і правне значення для тих, з рідні покійного, кого тепер неможливо сповістити про смерть. Тож коли помре хтось із знайомих, не забудьте післати до котрогось із часописів нотатку приблизно такого змісту:

Посмертна згадка

17 липня ц. р. помер, у наслідок нещасливого випадку, по коротких терпіннях, в Монсі (Бельгія) Іван Сорока, років 26, родом із села Джурин, Чортківського повіту (Галичина). Поховав Покійного 19 липня, на місцевому цвинтарі, Преп. о. Б. Курилас ЧНІ, при участі гуртка друзів.

Нехай чужа земля буде Йому легкою!

Вислови співчуття — кондоленції

Діставши листовне повідомлення чи вичитавши на клеписдрі або в часописі посмертне оголошення, ми обов'язані вислати листа чи телеграму з висловами нашого співчуття. Якщо пишемо листа, то вже краще не користуватися машинкою, а писати відручно.

Зразки кондоленційних телеграм

Шлемо вислови найглибшого співчуття

Глибоко зворушені шлемо сердечні кондоленції

Ми з Тобою в Твоєму горю

Таких декілька сердечних слів можемо переслати також на нашій візитівці, написавши їх рукою. До рідні та близьких друзів годиться написати окремого листа.

**Лист письменника Віктора Гюґо до товариша по перу
Лямартіна зі співчуттям по втраті дружини**

Дорогий Лямартіне!

Велике горе Вас навістило; я відчуваю потребу покласти своє серце біля Вашого. Я глибоко поважав Ту, що її Ви любили.

Ваш великий дух бачить і поза горизонти, Ви сприймаєте виразно майбутнє життя. Вам не треба казати: надійтесь! Ви є з тих, що знають.

Вона є постійно Вашим товаришем; невидимим, але присутнім. Ви втратили дружину, але не душу. Дорогий Друже, хай живуть мертві!

Віктор Гюґо

Лист до приятеля

Дорогий Друже!

Глибоко зворушений болючою вісткою, що її Ви мені подали, бажаю висловити Вам моє щире співчуття й сердечну відданість

Ваш

Андрій Стецюк

Лист від знайомих

Любі Панство!

Вістка про смерть Вашої Дорогої Матері була для нас болючим ударом. Бож ще недавно ми бачили її в найкращому здоров'ю й гадали, що перед Нею ще довга й щаслива старість. Як завжди, Вона чарувала нас

Свою безпосередністю, добрячістю та життєвою мудрістю.

Ми знаємо, що в цьому випадку є безсилями всякі слова й ми не зможемо Вас потішити у Вашому горю. Ви самі знайдете найкращу потіху у Вашій глибокій вірі. Ми тільки хотіли б запевнити Вас у нашій глибокій симпатії до Вас та відданості.

Ваші

Данило й Ольга Савицькі

Лист від родичів

Наша Люба, Добра Ірцю!

Твоє горе є нашим спільним горем! Ми й досі ще не освоїлися зі смертю Твого Найдорожчого Чоловіка й нашого Любого Брата. Цей лист рясно зрошений сльозами. Але Твоє нещастя найбільше. Хай Бог Тебе потішить і облегшить Твоє горе! Хай буде Тобі вірадою й те, що Роман мав легку смерть.

У житті довелось Тобі вже зазнати не одного. Віримо, що й цю втрату перенесеш мужньо.

Ми всіма нашими думками з Тобою та запевняємо Тебе, що в кожній потребі можеш розраховувати на нашу матеріальну й моральну допомогу.

Цілуємо сотні разів Тебе й діточок
Твої Олег і Марта Розгони

Співчуття батькам з приводу втрати їхньої донечки

Мої Любі Друзі!

Просто вірити не хочеться, що Ваше таке любе й миле Дитя вже не живе. Сподіваюся, що знайдете в собі стільки сили, щоб перенести цей важкий удар долі. Може Маленьку мали ждати в житті більші нещастя й може тоді Ви, Батьки, були б ще нещасливіші...

Ви молоді й повні життєвої енергії, та ще маєте те щастя, що можете поділити поміж собою горе в своєму гармонійному подружжі. Вірю, що в обопільній любо-

ві знайдете ту потіху, якої не може Вам дати сьогодні ніхто з людей.

Вам щиро відданий
Осип

Співчуття дружині померлого товариша праці

Вельмишановна Пані!

Наше Об'єднання оплакує wraz із Вами смерть Вашого Дорогого Чоловіка.

В Його особі ми втратили нашого найкращого товариша праці та нашого спільного друга, що був для нас уосібленням найшляхетніших прикмет характеру. Він житиме довго в нашій пам'яті, а Його любов до Батьківщини буде для нас прикладом, який ми старатимемось завжди наслідувати.

Прийміть, Вельмишановна Пані, вислови нашого найглибшого співчуття й пошани до Вас

За Філію Об'єднання Українських Ремісників

Михайло Підгайний
секретар

Подяка в листі за вислови співчуття

Вельмишановні Панство!

В моєму горю Ваш сердечний лист був справжньою розрадою. З цілого серця дякую Вам за Ваше добросердя й тепло, що їх по смерті мого незабутнього Чоловіка мені так дуже бракує.

Хай Всевишній заплатить Вам за Вашу спочутливість!

Вам щиро вдячна
Олена Розмай

Подяка через часопис

З волі Всевишнього, 10 травня ц. р., помер у лікарні Гавтінг, біля Мюнхену, на 51 році життя мій Найдорожчий Чоловік, інженер Остап Гуцало, кол. Директор Окружного Союзу Українських Кооператив в Терно-

полі, старшина УГА, голова й член багатьох товариств і об'єднань.

У моїм незглибимім горю, я знайшла багато підтримки, любови й щирого співчуття в Друзів Покійного, в Рідні та Знайомих. Я не знаходжу слів, щоб висловити мою подяку. Хай Бог Їм заплатить!

Моя щира подяка також Усім, що віддали Покійному останню прислугу, провадячи Його на місце вічного спочинку, зокрема Всечеснішому Отцеві А. Косареві та Представникам Товариства Українських Інженерів.

Марія Гуцало

Газетне повідомлення про Заупокійне Богослуження

У десяту річницю смерти моєї незабутньої Дружини, Анни Безпалко-Зарицької, дня 15 грудня ц. р. о год. 10, відправиться в церкві св. Володимира Великого в Парижі Служба Божа з Панахидою, що на них запрошую Друзів і Знайомих.

Прокіп Зарицький

ТОВАРИСЬКЕ ЛИСТУВАННЯ

Запросини на чай

Дорога Панно Лялю!

Вже давно ми з Вами не зустрічалися, а так хотілося б з Вами погукторити. Якщо Ви не зайняті, просимо, заходьте до нас в наступну суботу пополудні, на чайок.

У нас перебуватиме тоді мій сестрінок Богдан, що саме закінчив студії в Мадриді. Обіцяв прийти поет Полтава. Може, пощастить також намовити артиста - маляря Кричевського. Буде весело.

Повідомте, чи прийдете.

Щиро Вас здоровлю
Ваша Раїса Любченко

Примітка: На чай можна просити всього декілька днів наперед. Зате на парадний обід чи вечерю запрошується бодай два тижні раніше. Запрошений є обов'язаний відповісти до 24 годин, чи він може прийти.

Відповідь притакуюча

Шановна й Дорога Пані Раїсо!

Я щиро зраділа з Вашого запрошення, бо вже й я стужилася за Вами. Рада також зустріти товариство, про яке згадуєте. Тішуся, що матиму змогу поздоровити Пана Богдана з дипломом. Цікаво мені також по-

знайомитися особисто з п. Полтавою, бо з його гарними поезіями я вже давно знайома.

В суботу я вільна й охоче знайду.

Щиро здоровлю Вас і Вашого Чоловіка
Ваша Ляля

Відповідь відмовна

Дорога Подруго!

Мені незвичайно прикро повідомити Тебе, що я не зможу побувати в Тебе в суботу пополудні. Нас уже раніше запросили до себе панство Придаткевичі й ми їм обіцяли приїхати саме в цю суботу.

Пробач, Дорога Раїсо, — домовимось іншим разом.

Вітай Чоловіка! Цілую Тебе
Марійка Тарасин

Запрошення на офіційний обід

Запрошення на офіційний обід друкується на гарному папері й тільки прізвища запрошених вписується рукою. Ось зразок:

Полковник Ростислав і Володимира Лозінські просять... (тут вписати рукою прізвище запрошеного) зробити їм честь і прибути до них на обід у суботу 13 травня, о год. 15-ій.

Примітка: Французька етикета розрізняє поміж зворотом «зробити їм честь» і «зробити їм присмність». Перше вважається офіційним, друге теплішим.

Запрошення на бал чи забаву, влаштуовані якоюсь організацією, також подібні формою до офіційних запрошень на обід:

Союз Українок у Парижі має за честь запросити ... (прізвище) прибути на Новорічні Вечерниці, що відбудуться в залі, при рю Мадам 61 (метро: Сен Плясід), 13 січня ц. р. Початок о год. 22.

Лист з квитком до театру

Вельмишановні й Дорогі Панство!

Дозвольте переслати Вам квиток на театральну ложу в Оперному Театрі, на п'ятницю, 15 вересня ц. р. Там ітиме опера Верді «Травіята», що її так дуже любить Вельмишановна Пані Надія.

Квиток дає право вступу для чотирьох осіб, отже Вельмишановні Панство можуть узяти з собою когось із знайомих.

Якщо Ви були б у той вечір перешкоджені, відішліть мені, будь ласка, цей квиток якнайскоріше.

Залишаюся з висловами найсердечнішої пошани

Д-р Максим Будзиновський

Запрошення приїхати на декілька днів відпочити

Дорогий Пане Остапе!

Згадали ми оце наші спільні, милі торішні свята та просимо й цього року не минати нашої скромної хати та приїхати до нас на Великдень. Приїде наша сестра з дітьми — студентами, може й їхні товариші та товаришки заглянуть, і весело Вам буде, та й нам — старим відрадніше.

Тільки не пробуйте відмолятися, бо нагніваємося на смерть. Пишіть краше, коли Вас зустрічати?

Щиро вітаємо

Ваші Кривенюки

Лист до знайомого — про своє життя, здоров'я, пляни (з листів М. Коцюбинського до В. Гнатюка, лист з дати: 18. 4. 1911)

Дорогий Володимире Михайловичу!

Не знаю, яке сонце буде в Криворівні й чи постаріється воно зробити мене подібним до того добродія, що на Вашій картці. — Зате мене тішить, що в Гнатюко-

вім серці багато сонця, од якого і тепло і ясно його приятелям. Спасибі, що згадали. Дякую теж сердечно всім підписаним на картці. Гарні у Вас звичаї в Галичині: дістанеш таку картку — і вже не почуваш себе самотним, бачиш, що є люди й ти межі ними людина. Якось тепліше стає. Спасибі сердечне. Але щодо Вашої особи спеціально, то картка мене не задовольнила. Як зимували? Чи краще Вам на весну? Це ж просто гріх з Вашого боку, що про себе ані словечка, начебто мене не обходить, як Вам та що з Вами. Чекаю звісток.

Щодо мене, то відчуваю себе як захарчована корова, що цілу зиму харчувалась соломою з стріхи, а на весну зводять її дручками, бо встати сама не годна. Все це була б дрібничка, про яку згадувати не варто, коли б я міг хоч писати. А вся біда якраз в тім, що сили не маю робити, щось поза службовою працею. Як промучусь 5 годин у своєму бюро, то вже ні до чого не здатний. І так мені гірко, що й сказати не можу, бо все ж життя моє в літературі. Так мало й так невдатно робив (тепер, як став старший — всі гріхи видніші мені), а тут вже й край.

Простіть, що таке невеселе пишу. Сьогодні в мене особливо поганий настрій і певно не слід було сьогодні писати до Вас.

Хочу себе потішити, що літом буде нам краще й ще заспіваємо з Вами разом у Криворівні. До речі: коли Ви збираєтеся туди? Я міг би приїхати в липні, не раніше. Чи добре буде? Наші всі (родина) збираються на місяць до Криму й тягнуть мене, але це не перешкодить мені приїхати до Вас, бо подорож на Крим певно відбудеться в червні. Побоююсь тільки, чи доволі буде сонця в горах, а мені сонце конче потрібне й то сонце велике, гаряче, немилосердне навіть. Черкніть до мене пару слів, напишіть про себе, що поробляєте, чим займаєтесь. На великодні свята я маю 11 вільних днів і збираюся написати оповідання, воно вже готове, ціле в голові.

Будьте ж здорові й веселі з Родиною на свята. Всім Вашим од мене й од жінки сердечний привіт.

Ваш Коцюбинський

Привітання з дороги

Напевно кожному з нас приємно дістати листа чи картку. Часте листування втримує взаємини теплими і дружніми. Зокрема мило, коли хтось, виїхавши в якусь ближчу чи дальшу подорож, серед безлічі нових вражень все таки не забуває про давніх знайомих і друзів. Для писання довшого листа не завжди є під час подорожі потрібні умовини. Але поздоровлення завжди можна вислати. Найкраще, коли це буде фотокартка тієї місцевости чи околиці, де ви перебуваєте.

Поздоровлення з великого міста: — У цій хвилині я на вежі Ейфля, що сьогодні вершком торкається хмар. У долині — море каміння й авт, мов мурашки. Небуденне враження: здається, що ти на якомусь зачарованому мості, що сполучує землю з небом. Яка шкода, що Тебе тут нема.

Сердечно здоровлю...

Привіт з залізниці: Щирий привіт з дороги до Бремену шле Олег

П. С. Пробачте за незугарне письмо, поїзд женеться зі швидкістю 100 км. на годину.

Привіт з пароплава: Я вперше в житті на морі. Надмір вражень і почувань. Якась невимовна туга за сушею. Може завтра можтиму написати довшого листа. Поки що сьогодні шлю щирий привіт, Роман.

Привіт з гірської прогульки: — Завтра побачимось і я про все розкажу. Але тут так гарно, що я просто мушу подумати про Тебе й післати Тобі цих кілька слів привітання

Твоя Леся

Дорогий Друже!

Тобі цікаво знати, як я проводжу свою відпустку? На мою думку, дещо монотонно. Але Тобі, що живеш у невеличкому англійському містечку й вісім годин денно проводиш під землею, ці мої сірі дні, можливо виглядатимуть чарівними.

Я далі перебуваю в Парижі й кожного дня просиджу десять годин за машинкою, пишучи працю. Крізь вікно мого невеличкого мешкання бачу тільки кусник блакитного неба й ліс коминів сусідніх домів, дарма, що живу на Монмартрі, в одній з найвище положених діляниць Парижу.

Тричі денно оглядаю місто докладніше, точніше: я примушений оглядати, проводячи на прогулянку мою сорокатынку собачку, Катінку. Ми проходимо тоді вузькими вуличками, протискаючися поміж юрбою американських, англійських та бознаяких туристів, що товпляться під кожним кабаре́том. Ведра зі сміттям та мистецькі виставки туристів не цікавлять, отже до них у нас зі собачкою постійно вільний доступ. Ми уже зуміли навіть поробити знайомства: я з кругленькою куховаркою, а собачка — з власницею мистецької галерії. Можливо, що незабаром я дістану в подарунку кістку, а Катінка — картинку.

Повертаючись із прогулянки, ми обов'язково зупиняємося на терасі церкви Сакре Кер: я, щоб кинути оком на панораму Парижу, а собачка, щоб понишпорити в кущиках, де милосердні паризькі дами залишають котикам дещо з їжі. Під нами, внизу, Париж: Трініте, опера, Пантеон, Сен Жермен де Пре, Конкорд, Етуаль, вежа Айфля... Для кучерявого французика (він ростом невеличкий), що день-у-день стоїть на терасі з далековидною люпою, ця панорама — безцінний скарб. Кожний об'єкт — десять франків. А об'єктів і охочих поглянути на них, безліч. Мов зірок ввечорі на паризькому небозводі. Та зірки у французика двічі до-

рожчі (треба ж пошанувати віддаль!): по двадцять франків кожна!

Я стояв би на терасі й годину, любуючись Парижем та пузатими типами, що здалеку приїхали його оглядати. Та собачка нервується, додому преться. Ніяк їй вияснити, що ці пуза сотні доларів витратили, щоб раз пройтися цими вуличками, де вона тричі денно бігає, та що їй просто соромно було б у цьому прекрасному місті тужити за рідними міттенвальдськими горами (вона родом з Обербаєрн!). На всі мої аргументи, вона тільки хвостиком киває, мовляв, — а чого ж ти, пане, так часто згадуєш свою Гермаківку?

Така в мене відпустка. Майже не різниться від усіх інших днів. Хіба тільки, що поза відпусткою я просиджую вісім годин в бюрі, при бульварі Сен Жермен, й тоді виходжу з собачкою на Монмартр лиш двічі: вранці й ввечорі. То ж, точніше кажучи, тепер має відпустку собачка.

Щиро вітаю Тебе

Микола

Привітання зі святами, іменинами й ювілеєм

Не лиш родичів, але й приятелів та ближчих знайомих годиться привітати з роковими святами: Різдвом та Великоднем. Добре також пам'ятати про інтимніші родинні свята наших близьких: іменини, уродини, роковини вінчання тощо.

Святочні побажання прийнялось посилати на ілюстрованих карточках чи на окремо друкованих, прикрашених листах. За те інші привітання до шановніших осіб годиться писати на доброму листовому папері. Тільки молодшим можна післати іменинову картку з намальованою квіткою.

Зразки святочних побажань

— З Різдвом Христовим та Новим Роком просимо прийняти від нас найсердечніші бажання всього добра.

— З святом Різдва Христового бажаємо Вам щастя, здоров'я та сповнення мрій.

— З Різдвом Христовим здоровлю всім добром.

— Веселих Свят та смачної куті бажає... (це до дуже близького)

— З Воскресенням Христовим багато щастя й добра бажає...

— Христос Воскрес! Здоров'я, сповнення мрій та швидкого повороту на вільну Батьківщину бажає...

— Прийміть, Вельмишановні Панство, з Воскресенням Христовим сердечні побажання від...

— З Великоднем! Обіймаю, цілую й бажаю здоров'я й сил до нової праці. Мої щирі побажання й поздоровлення Шановній Пані і всім Вашим.

Примітка: Діставши привітання від когось, кого ми забули поздоровити, пишемо негайно привітання від себе. Якщо вже пізно й наша картка прийде щойно по святах, то не фальшуймо дати на нашій картці, а пишемо приблизно так:

«Сердечно дякую за святочне привітання й бажаю також від себе багато щастя й добра. Пробачте мою неувважливість!»

Зразки поздоровлень з іменинами:

— В дні Ваших Іменин прийміть мої найщиріші побажання.

— В дні Вашого Ангела шлю Вам найсердечніші побажання щастя, здоров'я, успіхів у праці та многих літ.

— Мені незвичайно мило скласти Вам, з нагоди Ваших Іменин, мої найсердечніші побажання.

— Поздоровляю з Іменинами й бажаю багато щастя й добра.

— Звольте прийняти від мене побажання в дні Вашого Ангела.

Поздоровлення з уродинами

Молодому: В дні Ваших Уродин бажаємо, щоб здійснилися Ваші молодечі мрії та щоб успіх був невідлучним товаришем кожного Вашого почину!

Старшому: З днем Ваших Народин прийміть наші щирі бажання, щоб жертвенна праця знайшла признання та щоб Ви могли її продовжувати в силі й найкращому здоров'ю на нашій Вільній Землі.

Старому: В дні Ваших Народин звольте прийняти наші сердечні бажання, щоб Всевишній дозволив Вам ще довго втішатися сильним здоров'ям та ще багато років служити порадою й прикладом нам молодшим.

Привітання в річницю вінчання:

Вельмишановні й Дорогі Панство! В радісні роковини Вашого вінчання бажаю Вам відзначати в подружній гармонії та взаємній любові ще бодай п'ятьдесят таких ювілеїв.

Поздоровлення з ювілеєм громадської праці: — Сповнені пошани й признання за Вашу дотеперішню працю, бажаємо Вам, повернувшись щасливо на вільну Батьківщину, продовжувати там свою громадську роботу ще багато-багато років!

ЛЮБОВНА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

Важко навчити когось писати любовні листи. Бо ж вони мусять плисти з серця, сповненого любови. Ми й не беремося до цього, обмежуючись у цьому розділі лиш до, так би мовити, технічної любовної кореспонденції та до кількох зразків, яких завданням буде додати читачеві відваги висловити в листі до найдорожчої йому особи те, що лежить у нього на серці та чого сповнені його думки й мрії. Простота й безпосередність є прикметою кожного листа. Тож зокрема мусить нею відзначатися любовний лист. Штучність і начитані чи з книжки переписані фрази, вражають смішно й швидше пошкодять, як приєднають те серце, за яким тужимо. Відписаний любовний лист — це, мов позичена чужа одежа, що то в поясі тисне, то рукави має за доагі. Тому на цьому, що пишемо, взоруйтеся, а напишіть самі те, що Вам серденько шепоче.

Газетний анонс

Раніше, бувало, женились через газету сліпі або криві, або такі вже непорадні, що їм краще було до гробової дошки парубками ходити. Та сьогодні, коли доля розкинула нас по широкому світі, мов лушпинки по безмежному морі, — газетне оголошення буває інколи єдиним засобом, щоб познайомитися з собою рідною душею. І неодні вже одружились й щасливо живуть, дізнавшись про себе через часопис. Але таке оголошення й опісля листи треба писати розважливо, а заразом щиро, нічого собі не додаючи й нічого не відбираючи. Бо ж неправда, раніше чи пізніше, вилізе, мов шило з мішка. Тому не кажіть, що Ви багаті, коли у Вас тільки свитина, й не пишіть, що парубок, коли вдома залишили жінку з п'ятеро діточками. І ще одне: Не шукайте млина, коли бажасте знайти дружину!

Декілька зразків подружжя анонсів:

1. «Хлопець, років 26, високий, русявий, що працює

в чужому оточенні, бажає познайомитися з дівчиною - українкою, гарною й доброю.

Зголошуватися під: «Ідеаліст»

2. «Власник підприємства, українець, років 45, середня освіта, одружиться з дівчиною або молодою вдовою, не поганою й господарною, з невеличким посагом. Зголошуватися на адресу: Роман Заваликут, адреса:...»

3. «Лікар, вродливий і молодий, одружиться з інтелегентною дівчиною, до років 25, яка допомогла б йому своїм посагом нострифікувати студії та відкрити власну практику. Зголошуватися під: «Чорнявий».

4. «Дівчина, років 24, що закінчила кравецьку школу, познайомиться з хлопцем до років 30, здоровим і роботязим, що любить сімейне життя. Писати під: «Синьоока».

5. «Жінка з 2-річною дитиною, познайомиться з хлопцем або вдівцем, який допоміг би їй виховати дитину. Писати під: «Самітня».

6. «Студентка познайомиться з хлопцем, найрадше також студентом, серйозним і пильним. Писати під: «Самостійна».

Відповіді

На анонс ч. 1: «Шановний Пане! Я також живу в чужому оточенні й скучаю за своїми, тож радо листуватимусь з Вами. Я ні гарна, ні погана — отака собі: молода. Я чорнява, а русяві мені подобаються. Мені цікаво знати, звідкіля Ви родом, де живете, де працюєте та які у Вас зацікавлення. В мене незакінчена десятирічка; я дуже багато читаю. Працюю на фабриці. Заробляю незле. Рідні в мене нема ніякої: я сама, мов би, лина в полі. Щиро Вас вітаю, Марійка Ходань, адреса:...»

На анонс ч. 2: «Шановний Пане Заваликут! Я рішлася відгукнутись на Ваше газетне оголошення, хоч, скажу щиро, мені не залежить на тому, щоб швидко вийти заміж. Я вдова, мій чоловік згинув на війні. Ми

жили разом коротко, всього один рік, але були дуже щасливі. Тож я могла б вдруге одружитися лиш з кимсь, хто бодай в дечім нагадував би мого покійного чоловіка. — Мені 30 років. Живу з своєю молодшою сестрою, обоє працюємо. Заробляю добре, але маєтків не склала, тож моему майбутньому посагів не принесу... Як маєте охоту, напишіть щось більше про себе, пришліть світлину. Якщо Ви добра людина, то напевно будемо друзями. Вітаю, Анна Прокопович, адреса:...

На анонс ч. 3: «Шановний Пане! Я ще дуже молоденька: мені всього 18 років, і не звикла ще думати так дуже практично. Тому й Ваше оголошення мене дещо вразило своєю практичністю. Але я так мрію бути дружиною лікаря, що мушу до Вас написати. Тільки не хотіла б, щоб мій чоловік був матеріялістом, навпаки, він мусить бути дуже добрий і повинен допомагати бідним людям. — Я розумію, що Ви мусите нострифікувати Ваші студії й потребуєте на це грошей. Тому й пишу Вам: Якщо Ви добрий і мені подобається, то я попрошу мого Татуса й він дасть Вам гроші, бо він багатий і дуже любить свою доню. Напишіть більше про себе, а найкраще приїдьте. Щиро здоровлю, Оленка.

На анонс ч. 4: «Шановна Пані! Мені всього 27 років, я здоровий, не лінивий і люблю сімейне життя, — отже в мене є всі ті прикмети, що їх вимагаєте в газетному оголошенні. Про Вас наразі знаю лиш стільки, що у Вас сині очі, а я цей кольор дуже люблю. Мабуть і Вам, як мені, надоїла самота та бажається знайти когось, хто її розвіяв би. Хоч у моєму оточенні чимало дівчат-чужинок, які одружилися б зі мною, але мені не хочеться вносити в свою хату ту чужину, яка й так давить мені немилосердно душу. Ось тому я пишу Вам цього листа. Я попав до Англії шляхом через Ріміні й працюю на фармі. Коли б одружився, то виїхав би з дружиною до Канади, бо там у мене близькі родичі. Вам ще мабуть цікаво, який я з вигляду? То ж скажу Вам: ріст у мене середній (1,68 м.), очі сиві, волосся чорняве, лице загоріле сонцем і вітрами, й руки тверді та вкриті мозолями. А Ви які, що робите, де живете й

звідкіля Ви родом? Напишіть. Сердечно вітаю, Іван Рудецький, адреса:...»

На анонс ч. 5: «Шановна Самітня Пані! З Вашого маленького газетного оголошення повіяло на мене чимсь сумним, а разом і рідним. Я бажав би Вам допомогти, не думаючи про те, чи будемо колись рідними, чи ні. Бо й так ми рідні, діти того самого народу. Вас зустріло в житті щось лихе, може розлука, може смерть милого чи чоловіка... Байдуже, якщо це Вам прикро, не пишіть про це й не розказуйте ніколи. Але Ви мені подобається, бо ставите до свого друга тільки одну вимогу: щоб допоміг виховати дитину. Отже Ви вмієте любити й вмієте принести себе в жертву. Тож, без вагання, голосуюсь: Я допоможу Вашій дитині й Вам! В мене 35 років, я здоровий і на заробітки нарікати не можу, де-що й прискладав уже. Шкіл вищих я не закінчив, але газети читаю й культурним життям цікавлюся. А якщо Вас ще щось про мене цікавить, питайте, радо відповім, бо таємниця у моєму житті немає й люди є, що знають мене змолоду. Жду Вашого листа! — Ваш Семен Романюк, адреса:...»

На анонс ч. 6: «Шановна Товаришко! Я студент соціології на Лювєнському університеті. Саме за декілька днів складу свій останній іспит. Досі не було в мене часу цікавитися дівчатами, бо пильно вчився. Але тепер, коли переді мною вільніший час, радо нав'яжу з Вами листування. Мені цікаво, де й що Ви студіюєте, які у Вас пляни та яке оточення. Вітаю та жду листа, Олег Склярєнко, адреса:.....»

Поглиблення знайомства

Вам може впала ввічі якась дівчина, що з нею постійно зустрічаєтесь в автобусі, в трамваї, в крамниці тощо. Ви на неї зиркаєте й вона на вас поглибує, а все ж — заговорити не відважуєтесь. Та ось, випадково, ви дізналися про її адресу. Рука дрижить і щоки паленіють, а все ж ви пишете:

«Шановна Пані! Ви, мабуть, сердечно здивуєтесь, доставши цього листа з незнайомим почерком і невідомо-

мим Вам прізвищем. Та з лица Ви може мене пам'ятаєте: ми ж щоденно зустрічаємося в автобусі, їдучи вранці до праці. Чи не дозволили б Ви, щоб ми познайомилися та зустрічалися як знайомі. Сьогодні перед нами два вільні дні, вранці не зустрінемося, але чи не мали б Ви для мене декілька хвилин пополудні. Я ждатиму на Вас о год. 5 пополудні біля нашої автобусної зупинки. Могтимемо піти разом погуляти чи відвідати кіно. Сердечно вітаю

Петро Жменька»

Якщо ви, Петрусю, вашій наміченій такий же любий, як вона вам, то й діждетесь її, дві ямки зап'ятками на зупинці видобавши. Коли ж її серденько іншому віддане, то листонеша принесе вам коротенького листа:

«Шановний Пане! Мені прикро, що Ви надармо ждали мене на зупинці. Я не могла вийти, бо раніше вже пообіцяла зустріч своєму хлопцеві. Але Вас вітатиму радо кожного дня як знайомого. Рома Стрибунець.»

Звичайно, по такому листі надії багато не зостається й коли ви не надто вперті, то можете сміливо вибратися до праці годину раніше, щоб не дразнити рану. Коли ж такі вперті, то самі вже складете наступного листа на тему: «Любив, люблю, любити буду...»

Примітка: Українське листування не знає звернення: Панночко! В нас і заміжню й незаміжню жінку величається «панею». І тільки про когось стороннього пишемо: панна Віра...

Листи Бенвенути й Райнер Марія Рільке

Як приклад нав'язання листовного знайомства й перших проявів ніжного кохання, наводимо листи славетного німецького поета, великого приятеля України й українців, Рейнера Марія Рільке й його приятельки Бенвенути. Бенвенута закохалася в Рільке, читаючи його новелі «Повістки про любого Бога». Одного вечора вона написала йому листа:

«Дорогий Друже, Ваші «Повістки про любого Бога» присвячені Елен Клей, і в чарівній присвяті Ви кажете, що книжка належить їй, бо ніхто не зміг би сильніше любити Ваш твір. Я хотіла б бути нею, щоб мати право на цю присвяту, бо, здається мені, я справді люблю «Повістки про любого Бога», Бенвенута.

Тиждень пізніше, зимового ранку, вона одержала з Парижу відповідь Рільке:

«Дорогий Друже, дозвольте мені взяти цей тон. Ваш лист мене народжує вдруге: яке щастя, що Ви написали його, і як добре, що Ви не могли перетворитися саме на Елен Клей, бо це безмежно ускладнило б усе. Тим більше, що від часу «Повісток про любого Бога» ми обоє були незадоволені нашим взаємним витвором... Але може й Вам також усе, створене мною відтоді, здається невірним чи, може, байдужим, і я мушу віднести все прихильне у Вашому листі на адресу, таку непевну тепер, того юнака, що багато довгих і дивних років тому назад марив Господом.

Чому, мандруючи, Ви не проїхали через південь Еспанії? Ах, якби я Вас зустрів: моє серце споруджувало б Вам тріумфальні арки одну за одною; наша музика звучала б без краю, бо вона мусіла б шукати шляхів до найдальших глибин моєї душі, яких я сам ще не досягнув.

Уявіть собі: я прожив цю зиму в маленькому еспанському містечку, недалеко Гібральтару. Якийсь час я був у Толедо. Запевняю Вас, це було незрівняно, це було немов породжено уявою, а, проте, все було життям — усі дні й кожна ніч не така, як інші. Як видіння, що постає перед людиною, перевищує її звичайне буття, так це місто перевищувало звичайне існування краєвиду таким, як ми його знаємо...

Раптом у Ронда (в цьому маленькому місті на півдні Еспанії) я зрозумів, що мій зір був перевантажений; тут небо посувалося так пишно й тіні від хмар надавали такого виразу обличчю землі... Але горе! я немов вичерпав очі, немов мусів тепер, серед цих сприйнятих образів, осліпнути, або, якщо життя й існування людські вичерпані, сприймати надалі світ якимсь іншим, новим чуттям. Музика, музика: так нестало її. Одного разу хтось грав у маленькому готелі. Я не бачив музику, він був у сусідній кімнаті, — лише відчував, як світ, що далі розпливаючись, перетворювався в чудесну стихію (я її ледве знаю — вона завжди перевершу-

вала мої сили), і я був щасливий без зусиль його відчувати через цю стихію, бо мій слух був незайманий, мов ступня дитини, що ще не знала землі...

А тепер я знову позбавлений музики, в глибокому душевному розпачі. Але Ваша музика чекає на мене. І як вона не вийде мені назустріч тут чи там, можливо я сам вийду на її шлях, як їздять у Сіцілію, шукаючи весни, такої запізненої в країнах Півночі.

Ваш вдячний

Райнер Марія Рільке

Листовне визнання любови

Звичайно кохання визнається усно. Але буває, що закохані далеко від себе, в інших містах, або й краях, і на особисту зустріч треба довго ждати. Або буває, хтось дуже несміливий боїться, що за хвилюванням не скаже те, що треба, не добре належних слів. Тоді краще вже написати листа: там і викладеш все, що бажаєш, і мила матиме час призадуматися та всо-теро перечитати написане, заки дасть відповідь.

Люба Оксанко!

Я ніколи не думав, що нам доведеться так несподівано розлучитися. Все так гарно заплянували, разом вибралися до еміграційної комісії, здавалося, всядемо спільно на корабель, що символізуватиме й наш спільний життєвий кораблик. Я склав був уже навіть плян: Серед безкраїх вод, коли хвилі кидатимуть кораблем, мов лущинкою, я скажу Тобі те, найважливіше... Та склалося інакше: мене затримали, а Ти виїхала з батьками. Я був такий пригноблений, розгублений, що й попрощатися не зумів як слід. Та тепер я вже опанував себе. Розлука не довга: за місяць-два я таки зустріну Тебе. Але мені вже сьогодні хочеться, щоб ця розлука була останньою та щоб, зустрівшись, ми вже більше не розлучалися. Ми не на морі, але життєві бурюни й на суші кидають нашим кораблем. Тож дозволь, Кохана Оксанко, що вже тепер схоплю Тебе в свої обійми й скажу: Люблю Тебе!... Коли це чудове слово відіб'ється відглагоном від Твоїх солодких уст, я

напишу листа до Твоїх Батьків і проситиму їх, щоб дали мені Тебе. І не їхатиму вже в сіру чужину, а летіти-му до свого рідного дому, до моїх дорогих, до Тебе, Моя Найдорожча!... Не барися, Кохана, з відповіддю. Я ждатиму її, як квітка жде проміньчика весняного сонця.

Цілую Тебе, Люба Оксанко, мільйони разів
Твій Богдан

Любий!

Я схопила мрію моїх мрій і приголубила сон моїх снів. Сотні разів прочитую Твого листа й сотні разів цілую дорогі рядки. Я п'яна щастям і жду тієї хвилини, щоб знову бачити Тебе. Ми не розлучимся вже ніколи. Мої батьки дуже раді й вітатимуть Тебе, як сина. Напиши до них, Богданку! Мені так мило буде офіційно називатися Твоєю.

Цілую Тебе, Любий
Твоя Оксанка

Дорога Панно Надю!

Мабуть смішно, що я пишу цього листа, хоч ми ще тому дві години бачилися. Ми говорили про все: про мою працю й про Ваше бюро, але те найважливіше, що весь час висіло в повітрі, що його однаково вчували ми обоє, зилишилося неказане. Вірте мені, Дорога Надю, що я ніколи нічого не боявся й без страху йшов у найзапекліший бій. А тут, пишучи ці рядки, я хвилююся й не матиму спокою, заки не дістану Вашої відповіді. Ви це знаєте, Дорога Надю, — я люблю Вас. Скажіть, чи й я Вам любий? — Я нічим не замінний і не вартий Вашого кохання. Але й сіра, брудна хмарина грає кольорами веселки, як впаде на неї ласкавий соняшний промінь. Ваше «так» буде цим чарівним променем, що дасть красу й блиск веселки мені, сірій людині. Я жду його, Дорога Надю!

Ваш Омелян

Дівчина відмовляє

Шановний Пане Омеляне!

Я вдячна Вам за Вашого листа й за Ваші почування. Ви мені симпатичні і я не хотіла б Вас вразити моєю відповіддю. Боюся, Пане Омеляне, що Ви полюбили не мене, а свою мрію. Я не соняшний промінь, а теж сіра хмаринка, сіріша за Вас, Пане Омеляне. Я також тужу за сонцем і за чарівним променем, що перемінив би мене в веселку. Вірно, Пане Омеляне, що воно й Вам і мені засяє. А проблукатися крізь життя нам обидвоім сірими хмаринками, самі скажіть, невже ж це було б інтересно? Бувайте здорові, Пане Омеляне, та не розпачайте. Ви ж нераз бували по дощі в горах, коли народжувалися і в одне зливалися тисячі пухких хмаринок. Я одна з них. Гляньте, довкола тисячі таких як я й пишніших, пухнатіших... А я плистиму наразі самотньо.

Вам щиро віддана
Надя

ДІЛОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

**Листування в справі науки й виховання дітей
Засягнення інформацій в Сестер-монахинь в справі
дитячого садочка**

До
Преподобних Сестер Служебниць
Пречистої Діви
в Парижі

Преподобна Сестро Настоятелько!

З часопису та від наших знайомих знаємо, що Преподобні Сестри провадять дитячий садочок, де час-до-часу влаштовується свята й дитячі пописи. В нас є також маленький синочок, Ігор, що саме закінчив п'ятий рік життя. Граючись постійно з французькими дітьми, він зовсім не говорить українською мовою. Це нас — батьків дуже болить і ми були б Вам, Преподобна Сестро Настоятелько, дуже вдячні, якщо Ви прийняли б його до садочка.

Просимо написати нам, скільки ми мали б платити та в які дні й години привозити до Вас дитину. На ласкаву відповідь, долучуємо поштово марку.

Залишаємося з християнським привітом
Мирослав і Степанія Галиняки

адреса: ...

**Просьба до Редакції дати інформації в справі
вакаційної оселі**

До
Хвальної Редакції
«Українське Слово»
в Парижі

Вельмишановний Пане Редакторе!

З попередніх років знаємо, що українські центральні установи у Франції влаштовують рік-річно вакаційні оселі для хлопців і дівчат. Наша доня Софійка вже настільки підросла, що ми відважуємося в цьому році вислати її на оселю, щоб змалку вчилася жити з людьми. Хоч весна вже минає, ми все ще в ніякому з наших часописів не зустрілися з будь-яким оголошенням, що стосувалося б цієї справи. Боїмося, чи ми не переочили цієї вістки, тому й просимо Вас, Вельмишановний Пане Редакторе, ласкаво написати нам, на яку адресу треба нам звернутися, щоб дістати вичерпні інформації.

Згори щиро дякуючи за Вашу ввічливість, залишаємося з глибокою пошаною й національним привітом

Ольга й Дам'ян Крилецькі
адреса: ....

П. С. Користаємо з нагоди, щоб рівночасно скласти 1.000 фр. на Пресовий Фонд Вашого цінного часопису, що його передплатниками ми є вже п'ятий рік.

Просьба прийняти дитину на вакаційну оселю

До
Української Суспільної Служби
у Франції

Довідавшись з Редакції «Українського Слова», що Ваша Хвальна Установа влаштовує у цьому році вакаційну оселю для дівчат, просимо ласкаво вписати на список зголошених кандидаток нашу доню, Софій-

ку Крилецьку, народжену 6 червня 1946 року в Ліоні. Рівночасно просимо повідомити нас, в котрій місцевості та в якому часі буде приміщена оселя, а також де має відбутися збірка дітей.

Якщо в цій справі буде оголошення в нашій пресі, тоді просимо не трудитися особистою відповіддю.

З глибокою пошаною
Ольга й Дам'ян Крилецькі

Пригадка в тій самій справі

До
Української Суспільної Служби
в Парижі

Перед чотирьома тижнями ми звернулися до Вашої Хвальної Установи з проханням вписати нашу доню Софійку на список учасниць цьогорічної вакаційної оселі. На жаль, досі ми не одержали ніякої відповіді на наше зголошення, ні не бачили якогось комунікату дотично цієї справи в українській пресі. Боїмося, чи не стали на перешкоді Вашій Установі якісь технічно-організаційні труднощі. Тому ще раз просимо ласкаво повідомити нас, чи й коли відбудеться оселя. Якщо її взагалі в цьому році не буде, тоді ми старатимемось примістити нашу доню на французькій оселі.

Залишаємося з глибокою пошаною
Ольга й Дам'ян Крилецькі

Замовлення шкільних книжок

До
Хвального Видавництва
«Добра Книжка»
в Нью Йорку

Прошу ласкаво вислати на мою адресу такі книжки:

5 Букварів

3 Читанки 2 кл.

8 підручників рахунків для 1 і 2 кл.

Рівночасно прошу повідомити мене, в який спосіб я маю переслати Вам гроші. Тому, що ці книжки призначені для не надто заможних дітей, буду щиро вдячний, якщо при цьому збірному замовленні дістану якусь знижку.

З пошаною

Пилип Горобець

адреса: .....

**Засягнення ради в справі відповідної літератури
для сина**

До

Хвального Товариства «Просвіта»
в Буенос Айресі

Вельмишановні Панове!

Дозвольте попросити Вас про пораду: В мене є синок, що йому минуло шіснадцять років. Він закінчив народню семиклясову школу й тепер вчиться ремесла. Я навчив його також писати й читати українською мовою. По праці він радо взяв би в руки книжку, та, на жаль, в нас немає ні бібліотеки, ні знайомих, щоб у них позичити книжки. Хоч мені з грішми не переливається, все ж таки хочу бодай час-до-часу купити йому якусь книжку, бо було б мені соромно й боляче, якщо б він забув рідну мову. Але хотілося б купити щось добре й цікаве, відповідне для його віку. Сам я людина невчена, нема також нікого, з ким би порадитися, тому прошу Вас подати мені назви книжок та адресу книгарні, що в ній можна було б їх замовити.

Наперед щиро дякую за Ваш ласкавий труд і залишаюся з пошаною

Максим Ничка

Засягнення поради щодо роду школи

До
Всечеснішого Отця
Василя Прийми
в Тулюзі

Всечесніший Отче Душпастирю!

Мій синок Степан, років 15, саме закінчив сільську школу. Ввесь час учився дуже пильно й директор школи радить мені, щоб обов'язково післати його вище. Навіть обіцяв мені написати поручаюче письмо до управителя гімназії в недалекому містечку. Та ось ми вирішили з жінкою, щоб ще порадитися Вас, нашого Отця Душпастиря, бо Ваша порада напевно буде найрозумнішою.

Може Вам, Всечесніший Отче, відома якась наша — українська школа, де дитина не лиш набиралася б знання, але й виховувалася б на вірного сина свого народу? Звичайно, оплата в ній мусіла б бути достосована до нашої спроможности, бо, як це Ви найкраще знаєте, ми живемо лиш з праці наших рук, а вони вже немічніють, та й зарібки тепер такі, що ледве на прожиток вистачає. Але будемо з останнього стягатися, щоб нашій дитині краще колись жилося.

Залишаємося з глибокою пошаною
та християнським привітом

Докія й Лука Остапенки

Прохання прийняти сина до гімназії

До
Дирекції Української Гімназії
в .....

Підписані, Докія й Лука Остапенки, просять прийняти їхнього сина Степана, народженого 15 квітня 1938 року в Жванці, Кам'янець-Подільської області, до Вашої Хвальної Гімназії на шкільний рік 1953/54.

До цієї заяви долучені такі документи: 1. свідоцтво народження й хрещення сина, 2. лікарське свідоцтво, 3. його останнє шкільне свідоцтво, 4. свідоцтво моральності від о. душпастиря, 5. зобов'язання батьків платити приписані оплати.

Докія й Лука Остапенки

адреса: .....

Прохання дати вістку про здоров'я доні-учениці

До

Управи Інституту ім. кн. Ольги

в .....

Нас непокоїть довга мовчанка нашої донечки Лесі. Вона виїхала з дому, по різдвяних феріях, дещо простуджена, тож боїмося, чи не захворіла поважніше. Коли б справді недуга була серйознішою, просимо негайно повідомити, тоді хтось з нас обов'язково приїде.

Будемо вдячні за швидку відповідь, навіть у тому випадку, коли з Лесею все гаразд, бо ми непокоїмось. При цій нагоді ми раді почути, чи Настоятелі та Вчителі вдоволені з поведінки й поступів у науці нашої доньки.

Залишаємося з пошаною,

щиро вдячні

М. О. Прокопенки

Батьки повідомляють управу школи про захворювання сина

Вельмишановний Пане Директоре!

Ввічливо повідомляємо, що наш син Богдан, учень 6 класу Вашої Гімназії, приїде з великодніх ферій на декілька днів пізніше. Причина та, що він саме напередодні виїзду простудився й дістав підвищену температуру. Хоч це ніщо поважне, лікар радить йому полежати кілька днів у ліжку. Його поступи в науці за-

довільні, тож, сподіваємося, що ця недобровільна відсутність на декількох лекціях не матиме від'ємного впливу на кінцеву класифікацію.

Лікарське свідоцтво долучуємо.

З глибокою пошаною

Н. І. Степаняки

Прохання про прийняття на університет

До

Ректорату Українського Вільного Університету
в Мюнхені

Факультет права

Підписаний абсолювент Української Гімназії в Шляйсгаймі просить прийняти його на перший семестр факультету права.

Данило Федчук

адреса: .....

Долучені документи: 1. свідоцтво зрілости, 2. свідоцтво лікарське, 3. свідоцтво народження, 4. життєпис.

Інформаційний лист до Інституту Заочного Навчання

До

Інституту Заочного Навчання
в Сарселі, Франція

Довідавшись про можливості продовжувати образумання в Інституті Заочного Навчання, я вирішив просити Вас подати мені докладніші інформації щодо висоти оплати, вимаганої освіти тощо. Рівночасно прошу переслати мені проспекти викладів.

Я закінчив перед війною п'яту гімназійну класу. На жаль, не маю ніякого свідоцтва.

Долучую поштору марку на ласкаву відповідь та залишаюся з глибокою пошаною

Ярослав Рибак

адреса: .....

Прохання уділити стипендію

До
Комісії Допомоги Українському Студентству
у Сарселі, Франція

Підписаний студент 6 семестру права Шт ас-
бурзького Університету, просить ласкаво дати ому
стипендію на продовження студій.

Своє прохання мотивує злиднями по передчас-
ній смерті батька (22. 6. ц. р.), що працею своїх рук за-
робляв на науку й удержання сина.

Любомир Пришляк

Долучені документи: 1. посвідка з університету, 2. жит-
тепис, 3. свідоцтво моральности від о. душпастиря, 4.
посвідка від Студ. Громади.

Прохання про прийняття в члени Студ. Товариства

До
Управи Студентського Товариства «Січ»
у Грацу

Підписаний студент першого року медицини
просить прийняти його в члени Студ. Товариства «Січ».

Сидір Риндик

В залученні: 1. посвідка з університету, 2. життепис,
3. поручення двох членів Т-ва «Січ».

ЛИСТУВАННЯ З ЦЕРКОВНОЮ ВЛАДОЮ

**Запрошення Душпастиря відправити Богослуження
Всечесніший Отче!**

В околиці нашого містечка є декілька українських родин, які вже довгі роки не бачили свого священика та не бували на нашому рідному Богослуженні. Зустрівшись недавно, ми вирішили просити Вас, Всечесніший Отче Духовний, прибути до нас в одну з найближчих неділь. Місцевий о. парох вдоволений нашим рішенням і радо відступить нам на дві-три години свою церкву. Просить тільки, щоб Ви, Всечесніший Отче, порозумілися з ним заздалегідь і повідомили про день та годину Богослужби.

Ми радо покриємо всі кошти подорожі й повідомимо наших людей з околиці. Нам було б мило, якщо б Ви могли залишитися серед нас кілька днів та повідвідували нас у наших хатах. Кімната для Вас приготувана.

Ждемо на ласкаву відповідь та залишаємося з християнським привітом,

В імені української громади
Степан Щур   Микола Степень

**Прохання відслужити Службу Божу
за спокій душі батька**

Всечесніший Духовний Отче!

20. ц. м. минає десять років з дня смерти мого Батька, Степана. Буду невимовно вдячний, якщо Ви, Все-

чесніший Отче, zvolите ласкаво в той день відправити за спокій Його душі Службу Божу й Панахиду. Рівночасно з цим листом пересилаю поштою мою грошеву пожертву.

Якщо було б для Вас неможливо відправити Богослуження в саму річницю, прошу відслужити його в один із наступних днів. Я, на жаль, не можиму взяти в ньому участі, бо й дорога далека, і пильна праця в полі. Все таки бодай помолюся в той день у чужій церкві. Тож буду щиро вдячний, якщо Всечесніший Отець повідомлять мене наперед про дату Богослуження.

Залишаюся з глибокою пошаною
Василь Матіяш

Просьба надіслати метричну посвідку

Всечесніший Отче!

Місцевий французький священик домагається пред'явити йому посвідку від нашої церковної влади про те, що моя доня Марійка, народжена 13 листопада 1943 року, в Сен-Дені біля Парижу, є хрещена й миропомазана. Прошу Вас ласкаво таку посвідку виставити й прислати мені можливо найшвидше. Належну оплату негайно перешлю.

З християнським привітом
Пилип Вишня

Просьба визнати померлим чоловіка

До
Церковного Суду
Апостольського Візитатора
в Мюнхені

Я, Евдоків Наріжна, донька Микити Каплуна й Анастазії з дому Плакида, народжена 22 грудня 1915 року в Колодрібці, повіт Заліщики, й повінчана 15 квітня 1935 р. з Романом Наріжним, сином Пилипа й

Марії з дому Мокрої, прошу Церковний Суд визнати мого чоловіка Романа померлим.

Мотиви: 1. Я не маю вістки від свого чоловіка від червня 1941 р.

2. Свідки, які були ув'язнені враз з чоловіком у большевицькій тюрмі в Чорткові, однозгідно заявляють, що вночі з 24 на 25 червня 1941 року мого чоловіка Романа викликано з в'язничної камери й розстріляно. Заяви цих свідків пересилаю в залученні.

Буду щиро вдячна, якщо Церковний Суд розгляне мою просьбу швидше, бо я бажала б заключити нове подружжя.

Євдокія Наріжна

Просьба до свого Єпископа допомогти у будові українського дому

Ваша Ексцеленція, Високопреосвященніший Владико!

Нам добре відома Ваша батьківська опіка над нами та Ваша дбайливість про всі наші духові й національні потреби. Це й осмілює нас звернутися до Вашого Високопреосвященства з гарячою проською допомогти нам у нашому громадському почині.

Не маючи приміщення, де ми могли б сходитися й влаштовувати свої імпрези, наша громада вирішила вибудувати свій власний український дім. Завдяки щирій жертвенності свідомого громадянства нам пощастило купити власну площу та підвести на ній мури дому під сам дах. Але ось наші фонди вже вичерпані, а видатків маємо ще багато. Тож просимо Вашу Ексцеленцію допомогти нам по Своїй змозі. Ми всі практикуючі християни й обіцяємо подбати про те, щоб і в майбутньому наш дім ніколи не перейшов у руки людей чи організацій ворожих нашій св. Церкві.

З глибокою надією на те, що Ваше Високопреосвященство не відмовлять нашій синівській просьбі, залишаємось щиро віддані

Мирон Гарасимович
(голова Буд. Комітету)

Яків Штикалко
(секретар Буд. Ком-ту)

ЛИСТУВАННЯ З ДЕРЖАВНИМИ УРЯДАМИ

П О Ш Т А

Заява про відкриття поштового konta

До
Поштового Уряду
Відділ пошт. конт
в .....

Я, нижче підписаний, бажаю відкрити з днем 1 вересня ц. р. своє поштовеkonto. Прошу ласкаво вислати мені всі ті друки, які я повинен виповнити.

З пошаною
Михайло Стиранка
адреса: .....

Реклямація недорученої поштової посилки

1 березня цього року я вислав пакунок на адресу: Роман Смик, Ансбах, Лінденштр. 34. До сьогодні адресат моєї посилки не дістав, хоч з тієї пори проминуло три місяці. У залученні пересилаю поштову посвідку надання й прошу віднайти мій пакунок або повернути мені грошеву рівновартість посилки (пакунок був обезпечений на суму 300 НМ).

З пошаною
Федь Рибак

ЗАЛІЗНИЦЯ

Зворот невикористаного залізничного квитка

До
Управи Залізничної Станції
в .....

15 липня ц. р. я купив на станції Новий Ульм залізничний квиток до Бремену. Того ж дня в полудне я виїхав до Мюнхену й там перервав подорож, щоб відвідати мою матір. Я плянував наступного дня продовжувати подорож, одначе нагле захворіння матері не дозволило мені виїхати. Тому квиток на дальшу дорогу залишився невикористаний. Долучую його до цього листа та прошу повернути мені частину грошей.

Євген Столяр

Домагання відшкодування за пізно доручений товар

5 ц. м. я надав на залізничній станції в Канорі 500 кг. масла, зазначаючи, що посилка мусить бути доручена адресатові в Едмонтоні до трьох днів. Як мене повідомляє мій едмонтонський відборець, посилка наспіла до нього щойно по вісьмох днях і товар втратив, в наслідок запізнення, 50% своєї вартости. Я поніс на цьому 150 дол. шкоди, що їх прошу мені повернути.

Михайло Колодій

СУД

Протест проти платничого наказу

До
Повітового Суду
в .....

Згідно з прислугуючим мені правом, закладаю протест проти платничого наказу з 5 лютого ц. р., в законному речинці.

Мотиви: Перед шести місяцями я замовив в п. Копитка стіл і шафу з чорного горіха, подаючи йому точні виміри. При доставі, в грудні минулого року, виявилося, що замовлені речі зроблені з гіршого матеріялу та їхні виміри є зовсім інші. Я велів п. Копиткові ці речі забрати назад, одначе він відмовився, а тепер домагається заплати. Доставлених ним речей я не вживаю й він ще й сьогодні може собі їх забрати.

Іван Нитка

Скарга за порушення патенту

Скарга інж. Івана Рибак

адреса: .....

проти купця Романа Ронделька

адреса: .....

Від кількох тижнів обвинувачений продає машинки до голення низької вартости під маркою «Чародій». Я ж сам є винахідником апарату «Чародій», високовартісного й зовсім не схожого на апарати п. Ронделька. Ця марка є зареєстрована під ч. .... й судово бережена.

В наслідок несумлінности обвинуваченого я потерпів поважну матеріяльну й моральну шкоду.

Прошу Світлий Суд притягнути п. Ронделька до відповідальности.

Інж. Іван Рибак

Заява свідка, що не може стати перед судом

Мене покликано як свідка на розправу Н. Прокопович проти І. Сандецької. Долучуючи лікарське свідоцтво, заявляю, що в наслідок захворювання я не можу явитися. На бажання Суду можу скласти свої зізнання письменно.

Василь Ничка

Письменне зізнання під присягою

Заявляю під присягою, що я була присутньою під час розмови мого шефа, редактора Осипа Гуралю, з письменником Максимом Вишневським. Ред. Гураль виразно сказав, що він не може ручитись за швидке друкування повісти «Емігранти з Марса» й рукопис п. Вишневський в кожній хвилині може відібрати. Отже, будь-які домагання відшкодування з приводу затримання рукопису не мають основ.

Галина Дика
редакційна секретарка

Судова повновасть

Я, Андрій Рибка, уповноважнюю мою дружину Анастасію Рибку, народжену 15 січня 1929 в Лисиничах, пов. Стрий, заступати мене перед Окружним Судом на розправі з Обезпеченим Товариством «Карпатія». Я сам, як про це свідчить долучене лікарське свідоцтво, не можу прибути з причини захворювання.

Андрій Рибка

Просьба до прокурора

До
Державного Прокурора
при Повітовім Суді
в .....

Присудом Повітового Суду з 15 травня ц. р. я засуджений на 14 днів в'язниці за фізичне пошкодження й авантюру у нетверезому стані. Свою кару я мав би відсидіти негайно.

Тому, що моя дружина саме в ці дні очікує приходу на світ дитини й не було б кому заопікуватися нею й дітьми, я прошу ласкаво пересунути на пізніше речення моєї кари.

Федь Гулька

Лист до адвоката

Вельмишановний Пане Меценасе!

Прошу Вас ласкаво порадити мені в такій справі:

Працюючи під час війни на фабриці в Німеччині, я втратив руку. З приходом американської влади, я декілька разів пробував старатися про виведення ренти, але всі ці справи були такі неупорядковані, що я врешті зневірився й виїхав до своєї рідні в Америці.

Тепер довідаюся, що багато з-поміж чужинців-інвалідів уже подіставали ренти. Чи є така можливість і для мене? Чи можу я діставати гроші, перебуваючи поза кордонами Німеччини?

Прошу мене про все це поінформувати. Якщо Ви були б ласкаві зайнятися цією справою, я вишлю Вам усі мої папери й лікарські посвідки та напишу відповідну повновасть.

Даючи мені свою ласкаву відповідь, прошу, повідомте також про висоту Вашого гонорару.

З глибокою пошаною
Осип Федунік

МІСЬКА УПРАВА

Просьба устійнити висоту чиншу

До
Управи міста .....
Мешканевий відділ

Від січня 1950 року я живу враз з родиною в домі п. Мезаса, при вул. Віктора Гюго, ч. 44/І. До червня ц. р. я платив умовлений з господарем дому місячний чинш в сумі 4000 франків. В липні п. Мезас підніс мені чинш на 25 відсотків, кажучи, що мое мешкання зараховується до вищої категорії. Коли я відмовився платити цю, на мою думку, несправедливу підвишку, господар почав мені робити різні пакості, вилучуючи світло, воду тощо.

Щоб покласти край цій немилій ситуації, прошу прислати до мого мешкання урядову комісію, що усталила б категорію нашого дому та висоту чиншу. Якщо з висилкою комісії зв'язані якісь оплати, я зобов'язуюся їх покрити.

Іриней Солодун

Просьба затвердити будівельний проєкт

До
Управи міста .....
Будівельний відділ

На закупленій мною парцелі ч. 546, при вул. Каштановій, я бажаю ставити одноповерховий будинок, якого проєкт, зладжений інж. О. Придаткевичем, пересилаю в залученні. Прошу ласкаво затвердити цей проєкт та дати будівельний дозвіл.

Антін Косар

ЛИСТУВАННЯ З КОНСУЛЯТОМ

Просьба вислати інформації та друки на вивчення в'їздової візи

До
Консуляту Французької Республіки
в Мюнхені

Я бажаю одержати візу на двотижневий побут у Франції, щоб відвідати там мого брата. Прошу ласкаво вислати мені для заповнення потрібні друки та дати мені інформації про те, які ще формальності я маю виконати.

З глибокою пошаною
Яким Падох

Пригадка

17 лютого я склав у Вашому Консуляті прохання дати мені візу на двотижневий побут у Франції. З тієї

пори проминуло два місяці, але я не дістав ніякої відповіді. Прошу ласкаво поінформувати мене, що перешкоджає виданню візи та яких заходів треба мені вжити, щоб справа прискіпити.

Просьба інтерв'ювати

До
Центрального Громадського Комітету
у Франції

17 лютого цього року я склав у французькому консуляті в Мюнхені прохання дати мені візу на в'їзд до Франції, але й досі не маю ніякої відповіді. Мені спішно, бо в короткому часі виїжджаю до Америки й перед виїздом хотів би ще відвідати мою єдину сестру, яка живе в селі Ребрешієн (Люаре). Буду Вам глибоко вдячний, якщо зволите поінтерв'ювати в міністерстві внутрішніх справ у Парижі. Моє прохання зареєстроване в консуляті під числом 155.

Просьба до консула дати інформації щодо іміграційних можливостей

До
Консуляту Французької Республіки
в Буенос Айресі

Вельмишановний Пане Консуле!

Дозвольте мені — громадянину Франції, просити Вас дати мені інформації щодо іміграційних можливостей в Аргентині.

Я кравець і маю в цій галузі праці довгорічний досвід. Цікавлять мене такі питання: 1. Чи є можливо чужинцеві відкрити в Аргентині свою власну робітню? 2. Якщо так, якого капіталу треба, щоб заплатити приміщення й закупити бодай дві кравецькі машини? 3. Якщо не можна відкрити власної фірми, то чи можна підняти спільника-аргентинського громадянина? 4.

Яке, загалом, запотребування на фахові сили в цій ділянці?

Буду щиро вдячний за швидку відповідь.

З глибокою пошаною

Жан Люшня

ЛИСТУВАННЯ З РАДІОВИСИЛЬНЕЮ

При багатьох радіовисильнях вже пощастило домогтися радіопередач в українській мові. Для цього треба було переконати уряди та керівництва радіовисильень, що таких передач в рідній мові домагається велике число слухачів. Отже тепер, по відкритті, треба мати докази зацікавлення передачами українських слухачів. Таким доказом буде пожвавлене листування. Треба якнайчастіше писати про те, яких передач ми собі бажаємо, що нам у передачах подобається, а що не подобається, який час українських передач був би для нас найдогідніший і т. д. Листи треба адресувати до радіовисильні, зазначаючи: Український Відділ.

Добре й бажано є, щоб українські слухачі писали також часто й до радіовисильень, які не мають українських програм. Пишучи на тему передач у чужій мові, треба делікатно висловлювати жаль, що немає передач на вашій рідній мові, які для вас були б доступнішими. Також безпосередній контакт із радіовисильнею значить більше, як організовані домагання чи протести.

Признання за передачу

До

Радіовисильні Рим

Український Відділ

Вельмишановні Панове!

Я сповнений признання за Вашу радіопередачу напередодні 1 листопада. Вона була гарною з кожного погляду: укладом, виголошенням і передовсім змістом. Ставлення проблематики було наскрізь соборницьке, без найменшого натяку на будь-які загумінкові спори.

Загалом, нам усім подобається, що Ви зуміли стати в своїх передачах на понадпартійну площину. Через це й залюбки слухають Вас люди всіх ідеологічних переконань.

З глибокою пошаною

Пантелеймон Сливка

Критика передачі

Вельмишановні Панове!

Мене незвичайно разить недбайливість та бездушний тон Вашого спікера. Складається враження, що він зумисне волочить слова, щоб якось полатати час, бо про ніщо йому говорити. А чейже стільки для нас цікавого є в чужих радіопередачах та в чужих часописах і виданнях. Досить вибрати це, не силкуючись на власні новини й концепції.

Якщо цей стан не поправиться, багато з-поміж слухачів уважатимуть слухання Ваших радіопередач зайвою витратою часу.

З пошаною
Петро Скрипка

Побажання слухача

Вельмишановні Панове!

Я залюбки слухаю Ваших радіопередач і глибоко вдячний Вам за те, що даєте мені можливість посеред чужого довкілля щоденно бодай десять хвилин слухати рідну мову.

Сподіваюся, що Ви не візьмете мені за зле, якщо я висловлю ще й моє маленьке побажання: Мені так дуже тужно за українською піснею, чи не було б можливе, щоб радіовисильня набула кільканадцять плит і передавала бодай по одній пісні перед і після радіопередачі. У нас є й чудові награння римінського хору «Бурлака», й капелі бандуристів, і багато інших — їх дістати не важко. Большевики кожную свою радіопередачу для українців за кордоном супроводять невеличким концертом українських пісень. І чимало людей ізза цих пісень слухають їхніх дуже нецікавих радіопередач.

Прошу у Вас пробачення за мою заввагу та залишаюся з глибокою пошаною

Любов Кривенька

Лист до чужої радіостанції

До
Радіовисильні БіБіСі
в Лондоні

Вельмишановні Панове!

Бажаю подякувати Вам за Ваші незвичайно дбайливо оформлені радіопередачі, що їх я слухаю кожного вечора. Я українець, але вже знаю добре англійську мову й вона не робить мені труднощів. Тож радо слухаю англійських радіопередач. Ось вчора я був одушевлений Вашим радіомонтажем «Гамлета». Навіть на сцені він не зробив на мене такого потрясаючого враження.

Зате Ваших передач чужими мовами, не слухаю зовсім, хоч деякі, як ось, наприклад, польську, розумію краще англійської. Роблю це не з шовінізму, або з нехиті до колишніх окупантів моєї батьківщини, а з досади, що стільки народам, за нас менше чисельним, пощастило добитися передач на рідній мові, а нам цього відмовлено.

Пробачте мені цей викид. Він, мабуть, і не Вас стосується, що читаєте ці рядки, бо Ви напевно раді вдоволити бажання кожного слухача. Багато дечого вирішується в замкнених кабінетах політиків, глухих на просьби й жалі.

З глибокою пошаною
Микола Грабовенський

Признання за прихильний голос

Вельмишановні Панове!

Мені було незвичайно мило вислухати, передану в рамках передач Вашої радіовисильні, статтю проф. Мюллера на тему «Поневолені народи Східньої Європи», в якій автор присвятив багато місця Україні. Я глибоко вдячний за цей справедливий голос Шановному Авторові та Керівництву радіовисильні.

З пошаною
Роман Довгий

Виправлення похибки

Вельмишановні Панове!

У переданому Вами рефераті проф. Козлова н. т. «Архітектурні пам'ятки Росії», українські міста: Київ, Чернігів, Кам'янець Подільський і Львів — названо російськими, а їхні пам'ятки зачислено до зразків російського архітектурного мистецтва. Дивуюся, що така компромітуюча помилка могла вкратися в зміст високоякісних передач Вашої радіовисильні.

З глибокою пошаною

Юрій Лозинський

ЛИСТУВАННЯ З РЕДАКЦІЯМИ Й АДМІНІСТРАЦІЯМИ ЧАСОПИСІВ

Як слухачеві з радіовисильнею, так також читачеві треба бути в постійному контакті з редакцією газети, яку він читає. Голоси читачів є незвичайно цінними й повчальними для редактора. Не один часопис був би куди кращий і вищий рівнем, коли б мав критичних читачів, які негайно звертали б увагу за кожну помилку й кожний нетакт.

Треба нам також слідкувати за чужою пресою та відтукуватися й на її прихильні чи неприхильні нам голоси.

Подяка редакторів чужомовної газети

Вельмишановний Пане Редакторе!

Я є передплатником Вашого цінного часопису від чотирьох років і уважаю його зразком добре редагованої газети. Мені — українцеві зокрема мило було бачити в останніх числах цикл статей про визвольну боротьбу мого народу. Я повний признання Вашій редакції за таке мужнє ставлення цієї все ще в політичному світі непопулярної справи.

З глибокою пошаною

Мартин Коритко

Просьба виправити неправдиву інформацію

Шановний Пане Редакторе!

В ч. 105 Вашої цінної газети, з дня 19 червня ц. р.,

була поміщена новинка під заголовком «Українізують Львів», сповнена обурення за те, що тепер, під советським режимом, число студентів-українців на Львівському університеті перевищує відсотково число польських студентів. Для контрасту була наведена також статистика з-перед 1939 року. Чи Вам, Шановний Пане Редакторе, не відомо, що Львів це українське місто, положене на українській етнографічній території? Статистика з-перед 1939 року правдива, але той стан був тільки наслідком окупаційної політики поляків, що не приймали українських студентів на високі школи. Подана Вами вістка цікава, але із зовсім іншого, Вами невідміченого аспекту, а саме — числом російських студентів. Отже Вам слід було говорити про русифікацію, а не обурюватись на українізацію українського Львова.

Сподіваюся, що Ви будете ласкаві в одному з наступних чисел виправити цю помилку, яка для нас — українців є кривдячою, а для редакції компромітуючою.

Залишаюся з пошаною
Денис Островерха

Лист до свого часопису — подяка, оцінка, побажання

Вельмишановний Пане Редакторе!

Я вже п'ять років читаю Ваш цінний часопис «Українське Слово», але ще ніколи досі не мав нагоди подякувати Вам та Вашим Шановним співробітникам за Ваш труд та за ту велику приємність, яку Ви робите мені своїм кожним числом. Знаю, що сьогодні нелегко приходиться Вам видавати часопис і що це коштує багато праці й багато турбот.

Ви нераз просили в часописі, щоб читачі писали Вам, який матеріал у газеті їм найбільше подобається. Отже сьогодні я хочу Вам про це написати. Я найбільше цікавлюся українським життям у світі. Звичайно, ще більше бажалося б мені дізнатися про те, як живуть та як змагаються наші брати й сестри на Рідній Землі.

Та цих новин не багато продістається. Також радо прочитую політичні новини, хоч нераз дещо вже знаю з французьких газет, які виходять частіше. Люблю коротенькі вістки про новини в техніці, про нові роди зброї тощо. Натомість не маю часу й терпеливості читати довгі речі, що тягнуться нераз продовженнями в кількох числах. А вже над усе мені прикро читати про сварні й незгоди між нашими групами та партіями. Дав би Бог, щоб такі речі позникали зі шпальт наших часописів та з нашого життя.

Але за це я Вас, Шановний Пане Редакторе, не обвинувачую. Бо ж газета, це відбитка життя, — і не Ваша вина, що життя погане.

Залишаюся з глибокою пошаною
й національним привітом
Ваш передплатник
Панас Біловус

Зголошення пренумерати

До
Адміністрації часопису «Українське Слово»
в Парижі

Прошу ласкаво висилати Ваш цінний часопис на мою адресу з початком наступного місяця. Рівночасно, з першим числом прошу надіслати мені поштовий мандат, щоб я міг переслати передплату.

Щиро дякую та залишаюся з пошаною
Степан Гундяк
адреса: . . . . .

Просьба подати висоту задовження

До
Адміністрації журналу
«Ми і Світ»
в Парижі

Я дістав від Вас кілька чисел Вашого цінного журналика й бажав би за них заплатити. Прошу ласкаво повідомити мене, яка сума Вам належиться.

Якщо Ваше видання далі появляється, прошу прислати мені всі числа, почавши від шостого, та надсилати всі нові.

З пошаною
Петро Гарбуз

Просьба помістити розшук

До
Адміністрації часопису .....
в Лондоні

Прошу ласкаво помістити в двох найближчих числах Вашого цінного часопису розшук такого змісту:

«Кирило Солотвінський пошукує свого брата Петра, кол. підстаршину І. Укр. Дивізії. Ласкаві відомості просить слати на адресу: .....»

Прошу переслати мені рахунок та адресу, на яку маю вислати гроші.

З пошаною
Кирило Ломага

Запит про ціну оголошення

До
Адміністрації часопису .....
в Нью-Йорку

Я бажав би дати оголошення до Вашої цінної газети. Прошу ласкаво повідомити мене, скільки у Вас платиться від рядка та в який спосіб заплатити Вам гроші в Європі.

З пошаною
Іван Росольський

Замовлення видання

До
Адміністрації часопису .....
в Парижі

Приблизно перед двома місяцями я читав у Вашому цінному часописі оголошення про книжки: М. Небелю-

ка «Анна Ярославна» та М. Точила «Бомби на весело». Якщо вони у Вас ще й тепер є в продажі, прошу ласкаво мені їх вислати, долучуючи рахунок і поштовий мандат.

Щиро дякую та залишаюся з пошаною

Любомир Рудко

Просьба надіслати ближче не означені видання

До
Адміністрації .....

в .....

Мене цікавлять книжки історичного змісту, — якщо у Вас є щось з цієї ділянки, прошу ласкаво мені вислати. Якщо у Вас була б більша кількість видань, тоді вишліть, будь ласка, список чи каталог, а я собі виберу декілька книжок.

Федь Підлісний

Реклямація

До
Адміністрації .....

в .....

Щиро дякую за переслану Вами посилку книжок. Але по перевірці я побачив, що в ній бракує першого тому «На уходах». Якщо Ви не вислали його через помилку, прошу вислати додатково. Коли ж у Вас першого тому взагалі нема, тоді я поверну Вам і другий, бо сам він не має для мене вартости.

З пошаною

Прокіп Жеребецький

ЛИСТУВАННЯ МІЖ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Повідомлення Централі про бажання відкрити Філію

До
Головної Управи
«Української Національної Єдності»
у Парижі

Ми, українці округи . . . . ., зійшовшись разом та обговоривши потребу об'єднатись у своєму рідному товаристві, вирішили заснувати в нас філію організації «Українська Національна Єдність». Просимо Вас подати нам докладні інформації щодо правового оформлення товариства та скликання перших загальних зборів. Будемо вдячні, якщо вишлете на ці збори свого представника, який пояснить членам мету організації та їхні обов'язки.

Залишаємось з пошаною та національним привітом,

члени ініціативного комітету
(підписи)

Повідомлення до Централі про переведені загальні збори

До
Головної Управи . . . . .
в . . . . .

Повідомляємо, що в неділю 7 ц. м. в місцевості . . . . . відбулися Основуючі Загальні Збори Філії Товариства

....., в присутності делегата Централі. В зборах взяло участь 65 осіб, з них 56 осіб зголосило приступлення до Товариства, стаючи членами основниками.

Протокол Зборів долучуємо.

за Президію зборів

Данило Леськів
голова

Семен Вітровий
секретар

Привіт іншому товариству з нагоди його ювілею

До

Хвальної Управи Товариства .....

в .....

У двадцятьп'ятирічний ювілей існування й діяльності Вашого Хвального Товариства шлемо Вам наш дружній привіт. Ми сповнені признання за Вашу корисну працю, що дала вже такі гарні наслідки. Бажаємо, щоб у майбутньому Ваші успіхи були ще більшими та щоб Ваше Товариство далі росло й розвивалося на добро й славу української нації.

За Управу Філії УНС в .....

голова

секретар

Привіт заприязненій національній групі в її національні роковини

До

..... Національного Комітету

в .....

Сповнені глибокої симпатії для Вашої геройської нації та її визвольної боротьби, вітаємо Вас з роковинами незалежності. Хоч теперішня ситуація на Вашій Рідній Землі трагічна, ми свято віримо, що вже близький день, коли наші нації знову засядуть у колі вільних народів та будуть втішатися всіми благами свободи.

Хай живе вільна (Литва, Грузія....)!

За Т-во «.....»

голова

секретар

Д О Д А Т О К

Протокол

По кожному засіданні управи товариства чи по загальних зборах секретар мусить написати протокол. Кожний протокол має бути можливо короткий та рівночасно має передавати всі важливіші моменти зборів чи засідання.

В ньому мусить бути обов'язково подано:

1. Дата, коли засідання чи збори відбулися, й місцевість, в якій відбулися.

2. Порядок нарад.

3. Учасники засідання чи зборів (пишучи протокол засідання, в якому брало участь невеличке число осіб, напр., члени відділу товариства, вичислюється присутніх поіменно, — при численніших зборах, подається приблизно число учасників).

У перебізі нарад повинен бути поданий кожний важливіший голос та записане кожне прийняте рішення.

Як приклад подаємо зразок протоколу із засідання управи товариства:

Протокол

із засідання Управи Товариства Українських Жінок, що відбулося в Парижі, 12 січня 1952 року, в домі ЗУДАК-у, при вул. Тен 13.

Учасники засідання: п. Марія Росоха, п. Ростислава Чорна, п. Іванна Мальована, п. Надія Білинська та п. Ольга Левицька

Порядок нарад: 1. Звідомлення із свято-миколаївського вечора

2. Підготовка шевченківського свята

3. Прийняття нових членів

4. Внески й запити

Засідання відкрила голова Товариства, п. Марія Росоха, вітаючи присутніх та відчитуючи порядок нарад.

Звідомлення із миколаївського вечора подала організаційна референтка, п. Іванна Мальована. Вона відмітила повну успішність імпрези: на вечорі було прийнятих понад сто осіб, в тому біля тридцяттеро дітей, що всі дістали дарунки з рук св. Миколая; зі вступів і добровільних пожертв вплинуло до каси 12.000 фр., видатки виносили 8.000 фр., отже вечір приніс 4.000 фр. чистого доходу.

Пристаючи до другої точки нарад, п. Голова надала голос п. Надії Білинській, що з'ясувала членам Управи свій плян влаштування шевченківського свята. Він передбачає запросити хор «Думка», солістів: пана Горбаня та панну Ладика й рецитатора п. Свистуна. Всі присутні одобрюють цей плян, за виїмком п. Левицької, що радить не ангажувати рецитатора й солістку й так заощадити собі частину видатків. Цей проєкт присутні відкидають, рішенням більшости голосів. Організувати свято доручається п. Білинській, призначуючи їй на видатки суму 15.000 фр.

На пропозицію секретарки, п. Чорної, прийнято одностайно в члени Товариства: Докію Смольну, Параскевію Біловус та Марію Горпенюк.

Точку: внески й запити, — почала п. Голова побажанням, щоб п. секретарка виготовила привіт для визначного громадянина п. Сливки, що саме відзначатиме 40-ліття своєї громадської праці. Опісля п. Мальована запропонувала влаштувати реферат на зборах Товариства Служниць і заохотити їх тісніше співпрацювати з Т-вом Українських Жінок.

Тому, що ніхто вже не забирає слова, п. Голова закрила засідання.

Париж, дня 13 січня 1952

Ростислава Чорна
секретарка

Життєпис

При різних нагодах, особливо стараючись про працю чи прийняття до якоїсь школи або організації, треба подати свій життєпис. У життєписі мають бути відмічені всі важливі події життя та все те, що характеризує вашу особу й ваше минуле. Все це слід написати коротко й стисло, не більше однієї сторінки письма.

Приклад:

Я, Прокіп Могильницький, народився в селі Дзвиняч, Заліщицького повіту (Західна Україна), 28 серпня 1905 року. В роках 1912 - 1915 закінчив у родинному селі народню школу. У роках 1920 - 23 відвідував промислову школу в Заліщиках і закінчив її державним іспитом. Від 1928 року аж до вибуху війни працював в українській кооперації, виконуючи різну працю, аж до начальника повітової складниці включно. У 1930 р. я одружився й маю тепер троє дітей. Під час большевицької окупації в рр. 1939 - 41 я працював у господарському відділі міського управління в містечку Тлусте, пов. Заліщики. З приходом німців мене обрано головою міської управи і я виконував цей уряд аж до дня мого ув'язнення Гестапом, 10 травня 1942. По звільненні, в листопаді того ж року, я переїхав до Львова й був прийнятий на працю в Центросоюзі. По евакуації Львова, в 1944 році, я опинився в таборі Штрасгоф та був висланий на роботу до військових фабрик у Швайнфурті (Німеччина). Там застав мене прихід американської армії. Моя дружина й діти залишилися в Краю. В рр. 1945 - 48 я жив у таборі втікачів у Швайнфурті й звідтіля переїхав до Франції, до міста Ліон, де й досі працюю в фабриці тканин.

Я українець, католицького віровизнання.

Газетна новинка

Кожний часопис буде вам вдячний, якщо час-до-часу надшлете йому коротку вістку про громадське чи культурно-освітнє життя у вашому осередку. Але, пишучи таку вістку-новинку для газети, треба пам'ятати про те, що ваш осередок чи ваша округа є тільки маленьким коліщатком у цілому ук-

райнському й світовому житті. Тому й редакція може присвятити вам лиш дуже мало місця, бо інакше її часопис буде схожий на уломну дитину, якій мізинний палець виріс довшим від палука. Тож допис, який шлете, повинен бути можливо **найкоротший**.

Але, пишучи коротко, ви мусите подати **все найважливе**, щоб не вийшов вояк у чоботях і з наплечником, але без голови. Тож не можна вам, описуючи концерт, подавати прізвище своєї куми-солістки, а промовчувати присутність диригента хору. Бо те, що пишете, повинно перш за все бути **правдиве**. Обравшись газетним кореспондентом, ви мусите забути всі особисті симпатії й антипатії, своїх приятелів і ворогів, і мусите всіх пересівати через те саме сито здорової критики й важити на тій самій вазі вашої совісті, не спускаючи з очей **добра своєї нації**.

І ще одне: хвалючи, майте мірку та **затримуйте скалю вартости**. А то буває в дописі, що десятеро дітей деклямують, і всі деклямують «найкраще», бо дописувач боявся обидити батьків. Це нездорове й вбивче для молодих талантів, які, не натрапляючи на критику, іноді перестають працювати над собою й їхні дальші виступи стають щораз гіршими.

Подаємо зразки газетних новинок із кількох різних імпрез. На них взоруючись, кожний може навчитися згодом писати, дописі, бо ж це тільки питання звичайної техніки. Тут не треба ні журналістичного, ні письменницького таланту. Очевидно, що й той, хто пише новинки, ще не є журналістом, а вже ніяк не належиться йому титул редактора.

Допис про концерт

10 травня ц. р., старанням місцевого товариства «Просвіта», відбувся в таборі «Валька» біля Нюрнбергу (Німеччина) концерт з участю мішаного хору під управою п. Степана Війтенка, солістів пп. Сірко, Кобилець, Сороки й Мацяка, та декляматорів пані Дерев'янка й пана Рогача. Хор виконав низку народніх пісень в композиції Лисенка, Стеценка, Барвінського й Колесси. Найкращими точками програми були: дуєт пані Кобилець і п. Мацяка (арія Петра й Оксани із «Запорожець за Дунаєм») та деклямація пана Рогача (Пролог із «Мойсея» Франка).

Концертові прислухувалося біля 200 гостей, в тому й чужинці, що тепло оплескували добре дібрану програму. Цей успішний виступ, що його завдячуємо пра-

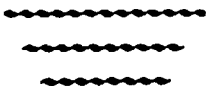
ці диригента й громадянина, п. Війтенка, приніс 250 НМ. доходу, який призначено на СХС.

Звідомлення із реферату

11 липня ц. р., з ініціативи філії УНС, у Фрікурі (Франція) відбувся реферат п. Підгородецького з Парижу на тему «Франція й Україна». Спираючись на працях й споминах українських політиків і науковців, прелегент з'ясував українсько-французькі взаємини на протязі трьох століть, зупиняючись докладніше на епосі Орлика й роках останніх визвольних змагань. Реферат був добре опрацьований й гарно виголошений. На жаль, прислуховувалось йому тільки біля 20 людей. Причина цьому — надто пізне оголошення реферату в часописах, а також і байдужість українців із околиці Фрікур. Управа Філії повинна присвятити більше уваги дисциплінованості своїх членів.

Звідомлення із футбольних змагань

13 ц. м. відбулися в місті Олдгем (Англія) товариські футбольні змагання поміж українським спортовим клубом «Орел» і англійською репрезентацією міста, що закінчилися перемогою української дружини у відношенні 1:0 (0:0). Вирішні ворота здобув п. Остап Зоренко, прекрасним стрілом із 25 метрів під поперечку. Найкращим грачем був, одначе, український воротар, п. Петро Логущ. Змаганням приглядалося біля 4.000 публіки. Посадник міста склав особисто гратуляції провідникові української дружини.

ЗМІСТ

Загальна частина

Зовнішня форма листа	ст.: 5 - 13
Папір	
Олівець чи атрамент	
Машинопис	
Уклад листа	
Пунктуація	
Скорочення	
Вживання чужих слів	
Дата	
Підпис	
Пост Скриптур	
Коверт	
Лист чи картка	
Телеграма	
Візитова картка	
Лист «через чемність»	
Таємниця листа	
Відкритий лист	
Марка	
Звернення й закінчення листа	14 - 19
Листування з нагоди родинних подій	
Народження й христини	20 - 24
Заміжня доня звіряється матері	
Мати відповідає дочці	
Батько запрошує друга в куми	
Друг обіцяє приїхати	
Подруга відмовляється	
Запросини визначних приятелів	

Запросини священика
Привітальні телеграми
Газетне оголошення

Весілля

24 - 35

Прохання до батьків про згоду
Батьки дають згоду
Батьки відмовляють
Син просить благословення
Мати благословить
Наречена пише вперше до майбутніх свекрів
Наречена просить подругу бути за дружку
Наречений просить товариша бути за дружбу
Батьки просять приятеля бути за весільного батька
Батько-священик просить декана повінчати дочку
Батько просить виставити метрику дочці
Молоді просять про диспензу
Весільні запрошення
Весільні повідомлення
Газетне повідомлення про весілля
Привітальні телеграми
Привітальні листи
Подяка за привітання

Недуга й смерть

36 - 46

Лист до друга з приводу занедужання дорогої особи
Лист до недужого приятеля
Дружина повідомляє матір про недугу чоловіка
Мати відповідає
Другий лист дружини до матері
Дружина повідомляє начальство чоловіка
Брат поздоровляє з видужанням
Поздоровлення з видужанням донечки
Підготовка дружини прийняти вістку про смерть
Телеграфічне повідомлення про смерть
Жалобне повідомлення (клепсидра)
Посмертна газетна згадка
Вислови співчуття (кондоленції):
    кондоленційні телеграми
    лист Віктора Гюґо до Лямартіна
    лист до приятеля
    лист до знайомих
    лист до родичів
    співчуття батькам
    співчуття дружині
Подяка за співчуття
Газетне повідомлення про Зауп. Богослуження

Товариське листування

47 - 55

Запросини на чай

Відповідь притакуюча
Відповідь відмовна
Запрошення на офіційний обід
Запрошення на балъ чи забаву
Лист з квитком до театру
Запрошення приїхати відпочити
Лист до знайомого (М. Коцюбинський до В. Гнатюка)
Привітання з дороги
Лист-репортаж
Поздоровлення зі святами, іменинами, народинами ювілеєм

Любовна кореспонденція

56 - 64

Газетні анонси
Відповіді
Поглиблення знайомства
Листи Бенвенути й Райнера Марія Рільке
Листовне визнання любови
Дівчина притакує
Дівчина відмовляє

Ділове листування

Листування в справі науки й виховання дітей

65 - 72

Засягнення інформацій в справі дитячого садочка
Просьба до Редакції про інформації щодо вакаційної оселі
Просьба прийняти дитину на оселю
Пригадка у тій самій справі
Замовлення шкільних книжок
Засягнення ради щодо лектури для сина
Засягнення ради щодо роду школи
Просьба прийняти сина до гімназії
Просьба дати вістку про здоров'я доні-учениці
Повідомлення про захворіння сина
Просьба про прийняття на університет
Інформаційний лист до І. З. Н.
Просьба уділити стипендію
Просьба прийняти до студентського товариства

Листування з церковною владою

73 - 75

Запрошення Душпастиря приїхати відправити Бого-служення
Просьба відслужити Службу Божу за спокій душі батька
Просьба надіслати метричну посвідку
Просьба визнати померлим чоловіка
Просьба до Єпископа допомогти в будованні дому

Листування з державними урядами	76 - 81
Пошта: Заява про відкриття поштового konta Реклямація недорученої посилки	
Залізниця: Зворот квитка Домагання відшкодування за пізно доручений товар	
Суд: Протест проти платничого наказу Скарга за порушення патенту Заява свідка, що не може стати перед судом Заява під присягою Судова повновласть Просьба до прокурора Лист до адвоката	
Міська Управа: Просьба устїхннн висоту чиншу Просьба затвердити будівельний проект	
Листування з консулятом	81 - 83
Просьба про інформації щодо в'їздової візи Ургенс Просьба інтерв'єньювати Просьба дати інформації про іміграційні можливості	
Листування з радіовисильнею	83 - 86
Признання за передачу Критика передачі Побажання слухача Лист до чужої радіостанції Признання за прихильний голос Виправлення похибки	
Листування з редакціями й адміністраціями часописів	86 - 90
Подяка редакторів чужомовної газети Просьба виправити неправдиву інформацію Лист до свого часопису — подяка, оцінка, побажання Зголошення пренумерати Просьба подати висоту задовження Просьба помістити розшук Запит щодо ціни оголошення Замовлення видання Просьба вислати ближче не означені видання Реклямація	
Листування між організаціями	91 - 92
Повідомлення Централі про бажання відкрити філію Повідомлення про переведені основуючі загальні збори Привіт іншому товариству з ювілеєм Привіт заприязненій національній групі в національній роковині	

Додаток

93 - 97

Як писати життєпис

Як писати протокол

Як писати новинку для газети

Зміст

99 - 103

P. I. U. F. 3, rue du Sabot Paris, 6
